

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Metodika založení a provozu živnostenského
podnikání**

**Methodology of establishment and operation of a
trade business**

Kristýna Kadaňová

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Metodika založení a provozu živnostenského podnikání“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 22. 4. 2023, Kristýna Kadaňová v. r.

Zásady:

1. Definujte cíl a metodiku práce
2. Charakterizujte specifika založení a provozu živnostenského podnikání
3. Popište vybraný podnikatelský subjekt
4. Charakterizujte způsob založení a provozu vybraného podnikatelského subjektu
5. Shrňte danou problematiku a stanovte závěr

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce Ing. Lucii Vallišové Ph.D., za ochotný a trpělivý přístup po celou dobu zpracovávání této práce.

Obsah

Úvod	8
1 Cíl a metodický postup práce	9
2 Vymezení základních pojmů živnostenského podnikání.....	10
2.1 Podnikání.....	10
2.2 Živnostenské podnikání	11
2.2.1 Co není živnostenským podnikáním?	13
2.3 Živnostenský zákon.....	15
2.4 Podnik	15
2.5 Odpovědný zástupce	16
2.6 Provozovna.....	17
3 Podmínky provozování živnosti.....	18
3.1 Všeobecné podmínky provozování živnosti	18
3.2 Zvláštní podmínky provozování živnosti.....	18
3.3 Subjekty oprávněné provozovat živnost	19
4 Vznik živnostenského oprávnění	21
4.1 Právní režim procesu vzniku živnostenského oprávnění	21
4.2 Doklady přikládání k ohlášení živnosti	22
4.3 Doklady přikládání k žádosti o koncesi.....	23
5 Rozsah živnostenského oprávnění („rozsah oprávnění“).....	24
5.1 Povinnosti podnikatele	24
5.2 Rozsah oprávnění	24
6 Zdravotní a sociální pojištění a daňová povinnost	26
6.1 Zdravotní pojištění	27
6.2 Sociální pojištění.....	28

6.3	Daňová povinnost.....	30
6.3.1	Poplatníci daně.....	30
6.3.2	Předmět daně z příjmů fyzických osob.....	31
7	Evidence činnosti podnikatele.....	33
7.1	Výdaje skutečné a paušální.....	33
7.2	Evidence.....	35
8	Zánik živnostenského oprávnění.....	38
9	Živnostenská kontrola.....	41
9.1	Neoprávněné podnikání.....	41
10	Praktická část.....	43
	Závěr.....	59
	Seznam použitých zdrojů.....	60
	Seznam tabulek.....	63
	Seznam zkratek.....	64
	Abstrakt.....	65
	Abstract.....	66

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá živnostenským podnikáním, metodikou jeho založení a provozu. Přesné téma této práce je „*Metodika založení a provozu živnostenského podnikání*“.

Bakalářská práce je rozdělena na 10 kapitol. Nejprve autorka uvádí vymezení základních pojmů, jež se vážou k živnostenskému podnikání, a to především z důvodu snazší orientace v dané problematice. Další kapitola uvádí konkrétní podmínky, které musí být naplněny, aby se daná osoba mohla stát podnikající osobou dle živnostenského zákona. Následuje kapitola, v níž se autorka věnuje vzniku živnosti. Pátá kapitola této práce je věnována živnostenskému oprávnění.

Vzhledem ke komplexnosti daného tématu autorka považuje za důležité uvést taktéž pravidla pro zdravotní pojištění, sociální pojištění a daňová pravidla osob samostatně výdělečně činných (dále jen OSVČ). V sedmé kapitole jsou přehledně uvedeny povinnosti živnostníků týkajících se evidence jejich podnikatelské činnosti. V této kapitole jsou podrobně rozpracovány možnosti vedení evidence podnikatelské činnosti. Jednou z možností je daňová evidence. Autorka zmiňuje i možnost vedení účetnictví.

Poslední dvě kapitoly teoretické části jsou zaměřeny na zánik živnostenského oprávnění a na kontrolu, které živnostníci podléhají.

Desátá kapitola je věnována praktické části, která obsahuje podrobný postup pro založení, vedení a zánik živnostenského oprávnění. Cílem této části je vytvořit obecný návod pro začínající podnikatele, aby jim byl usnadněn vstup do živnostenského podnikání. Dále jsou zde uvedeny skutečnosti, na které si živnostník musí dávat pozor při provozu živnosti a jakými způsoby lze živnost přerušit či zcela ukončit.

1 Cíl a metodický postup práce

Podstatou práce je popis založení a provozu živnostenského podnikání, kterému se autorka věnuje v teoretické části. V textu práce je uvedeno, jakým způsobem může být živnost založena, vedena a z jakých důvodů může být živnost ukončena. V práci jsou taktéž charakterizovány podmínky pro založení a vedení živnosti. V rámci praktické části se autorka věnuje povinnostem, na které nesmí živnostník zapomínat ve vztahu k živnostenskému a finančnímu úřadu, ke zdravotní pojišťovně a také ve vztahu k České správě sociálního zabezpečení (dále jen ČSSZ) v průběhu provozu své činnosti.

Hlavním cílem této práce je, aby praktická část sloužila jako obecný návod pro člověka, který by se chtěl stát živnostníkem. Tímto návodem, by se měl řídit nejen při založení a provozu živnosti, ale i při ukončení a zániku živnostenského oprávnění. Tento obecný návod je tvořen popisem důležitých oblastí spojených s živnostenským podnikáním:

- postup založení,
- povinnosti OSVČ v průběhu vedení živnosti,
- daň z přidané hodnoty (dále jen DPH),
- paušální daň,
- datová schránka,
- postup ukončení.

Obecný návod se prolíná s popisem vybraného podnikatelského subjektu, který začal podnikat na živnostenský list a provozuje živnost volnou.

Mezi základní prameny, ze kterých autorka čerpala se řadí zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Za další zdroje budou v této kvalifikační práci použity české publikace, které se věnují problematice živnostenského podnikání, ale taktéž internetové zdroje.

Pro vypracování této bakalářské práce jsou použity zákonné normy, které byly v účinnosti k 1. 1. 2023.

2 Vymezení základních pojmů živnostenského podnikání

V rámci této kapitoly jsou vysvětleny základní pojmy pro lepší orientaci v oblasti živnostenského podnikání.

2.1 Podnikání

Podle Zichové (2008) se na definici podnikání může nahlížet z různých úhlů pohledu a má více definic:

- z hlediska psychologického se jedná o činnost, která je motivována určitými pohnutkami (pohnutkami něco získat nebo dosáhnout),
- z pohledu ekonoma se jedná o činnost, která využívá výrobní faktory a tím zvyšuje jejich hodnotu oproti hodnotě původní; podnikání je tedy proces vytváření přidané hodnoty (využívání výrobních faktorů se rozumí jejich inovace a změny),
- ze sociologického hlediska se rozumí hledání cesty k většímu využívání zdrojů a příležitostí (zejména prostřednictvím tvorby nových pracovních míst).

Faktory ovlivňující vstup do podnikání

Existuje několik faktorů, které ovlivňují, jestli se jedinec rozhodne vstoupit do podnikání a podstoupit riziko, které je s tím spojeno anebo nikoliv. (Zichová, 2008)

Mezi tyto faktory můžeme zařadit například: pracovní zkušenosti (většina lidí se rozhodne podnikat v oblasti, kterou zná, jelikož v ní vykonávali zaměstnání). Velmi často se stane, že zaměstnanec začne podnikat, jelikož jeho zaměstnavatel není chápavý, a zaměstnanec pro něj už nadále nechce pracovat. Jako další mezi tyto faktory patří: model rodičů – podnikatelů (podnikání vlastních rodičů může vést k motivaci k podnikání, pouze v případě, že jsou rodiče svými dětmi vnímáni jako úspěšní a nezávislí). Mezi další faktory je možné zařadit: vzdělání, věk, pohlaví anebo například změny v životě. (Zichová, 2008)

Faktory úspěšného podnikání

Faktorů úspěšného podnikání je více, avšak zde jsou uvedeny tři hlavní:

- osobnost podnikatele, jeho vlastnosti a osobní předpoklady,
- kvalita prostředí, ve kterém se podnikatel pohybuje (podniká)
- podnikové činnosti.

(Zichová, 2008)

Další důležitým faktorem úspěšného podnikání je určitě motivace. Motivace ráno vstát a přinutit se k tomu, aby člověk pracoval a předvedl určité výkony, které mu přinesou zisk. Takovou motivaci je potřeba mít k tomu, aby člověk mohl podnikat.

„Co nás nejvíce motivuje, je touha stát se odvážnějšími verzemi sebe sama.“ (Shaw, 2021).

2.2 Živnostenské podnikání

Podle zákona č. 455/1991 Sb. je živnostenské podnikání soustavná činnost, která je provozována samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem. Všechny výše uvedené znaky musí být splněny současně, aby bylo možné určit, zda se jedná o živnostenské podnikání nebo nikoliv. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

Podle Štěpánové (2007) se za živnost považuje činnost, která je podřaditelná pod některý z oborů živností volných nebo koncesovaných.

Podle Zichové (2008) je za soustavnou činnost považován stálý výkon určité činnosti, který trvá po určitý časový interval nebo se činnost pravidelně opakuje. Co se týče opakující se činnosti, jedná se o činnost sezónní, která se opakuje například každé léto. Nesmí se jednat o činnost jednorázovou či nahodilou.

Samostatnost odlišuje živnostenské podnikání od zaměstnance. Podnikatel na rozdíl od zaměstnance rozhoduje sám o tom jak, kde a kdy bude svou činnost provozovat. Rozhoduje především o rozsahu a době své práce. (Zichová, 2008)

Provozování vlastním jménem znamená, že podnikatel musí činit právní úkony pod svou obchodní firmou. Obchodní firma je název, pod kterým je podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku. U fyzických osob se jedná o jméno, u právnických osob je to jejich název. (Zichová, 2008)

Podnikatel musí svou činnost vykonávat na vlastní odpovědnost. Nese podnikatelské riziko, které je s podnikáním spojené. Odpovídá za závazky celým svým majetkem. (Zichová, 2008)

Posledním znakem živnosti je účel dosažení zisku. Je zcela možné, že podnikatel nedosáhne zisku, ale bude ve ztrátě. Důležité je, že podnikatel zisku dosáhnout chtěl a byl to jeho cíl po celou dobu výkonu dané činnosti. (Zichová, 2008)

Shaw (2021) uvádí, že možnou nevýhodou živnostenského podnikání, je skutečnost, kdy živnostník jde do banky shánět financování a nedostane stejné možnosti, jako by dostala firma, která má například 250 zaměstnanců. Je možné, že živnostník bude bankou považován za někoho, kdo pouze zpeněžuje svůj „koníček“.

Živnosti je možné rozdělit na ohlašovací a koncesované. V případě ohlašovací živnosti stačí pouze, aby živnostník ohlásil živnostenskému úřadu skutečnost, že chce podnikat a tento den se počítá jako den zahájení činnosti. Samozřejmě osoba podávající ohlášení musí splňovat všeobecné podmínky, které jsou po ni požadovány. Druhý druh živnosti se nazývá koncesovaná živnost. U tohoto druhu může osoba začít podnikat, pouze v případě udělení koncese. (Zahradníček, 2006)

Mezi koncesované živnosti patří například:

- provozování cestovní kanceláře,
- provádění pyrotechnického průzkumu,
- provozování střelnic,
- provozování krematoria,
- služby soukromých detektivů,
- vývoj, výroba, nákup, prodej, půjčování a opravy zbraní a střeliva.

(ProfiKancelář, n.d.)

Ohlašovací živnost se dále dělí na 3 druhy živnosti: řemeslné, vázané a volné. (Zahradníček, 2006)

Druhy jednotlivých ohlašovacích živností budou uvedeny dále v textu.

Tabulka 1: Přehled počtu podnikatelů v Plzeňském kraji k 31. 12. 2022

Počet obyvatel v Plzeňském kraji	580 212
Počet podnikatelů celkem	131 196
Počet živnostenských oprávnění celkem	204 386
z toho: počet ŽO ¹ (koncesovaná živnost)	16 665
počet ŽO (ohlašovací živnost)	187 721
z toho: počet ŽO (volná živnost)	112 583
počet ŽO (řemeslná živnost)	58 122
počet ŽO (vázaná živnost)	17 016

Zdroj: Plzeňský kraj.cz (2023)

Ve výše uvedené tabulce je možné vidět, že nejvíce rozšířená živnost je živnost volná, naopak nejméně oblíbená je živnost vázaná. Dále je z tabulky zřejmé, že počet živnostenských oprávnění je vyšší než počet podnikatelů. A to o 73 190. Znamená to tedy, že něco málo přes 70 000 lidí má živnostenské oprávnění, ale nepodniká s ním.

Dále je možné vidět, že téměř 1/3 obyvatel v celém Plzeňském kraji má živnostenské oprávnění, avšak ne každý toto oprávnění užívá k podnikání.

2.2.1 Co není živnostenským podnikáním?

Činnosti, které nejsou živnostenským podnikáním, ale vyžadují jiný druh oprávnění, jsou vyjmenovány v rámci živnostenského zákona. Tyto činnosti jsou podnikáním, jen se nejedná o živnostenské podnikání. (Zichová, 2008)

Za živnost nemůžeme považovat činnosti vyhrazené zákonem státu nebo určené právnické osobě, živností dále nejsou duševní tvůrčí činnosti autorů nebo například profesní činnosti vybraných fyzických osob v rozsahu zvláštních zákonů. (Zichová, 2008)

Např. pokud by podnikatelka podala na ŽÚ ohlášení volné živnosti „malování obrazů“. Živnostenský úřad by jí živnostenský list nevydal, protože se jedná o činnost vyloučenou

¹ V rámci Tabulky 1 je využita zkratka ŽO = živnostenské oprávnění.

ze živnostenského zákona a řídí se příslušnými ustanoveními autorského zákona. (Zichová, 2008)

Mezi činnosti, které nelze považovat za živnost ve smyslu podnikání podle živnostenského zákona patří: (k provozu následujících živností není potřeba mít živnostenské oprávnění, ale nějaké jiné oprávnění)

- činnost lékařů, lékárníků, stomatologů, psychoterapeutů a klinických logopedů,
- provádění archeologických výzkumů,
- činnost veterinárních lékařů,
- činnost advokátů, notářů, patentových zástupců a soudních exekutorů,
- činnost auditorů a daňových poradců,
- činnost znalců a tlumočnicků,
- činnost burzovních dohodců a makléřů,
- činnost bank,
- činnost pojišťoven,
- činnost penzijních fondů,
- činnost burz,
- činnost obchodníků s cennými papíry,
- pořádání loterií,
- činnost burzovních dohodců a makléřů,
- výroba elektřiny, výroba plynu, přenos elektřiny, přeprava plynu, distribuce elektřiny, distribuce plynu, uskladňování plynu, výroba tepelné energie a rozvod tepelné energie, které podléhají licenci,
- provozování zoologických zahrad na základě licence vydané ministerstvem životního prostředí.

(Štěpánová, 2007)

Důvodem tohoto vyloučení je například to, že úpravy živnostenského zákona nemusí být vhodné pro úpravy jednotlivých činností. (Štěpánová, 2007)

2.3 Živnostenský zákon

Živnostenský zákon (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání) definuje podmínky živnostenského podnikání a kontrolu jejich dodržování. Zákon nabyl platnosti 15. listopadu 1991 a účinnosti 1. ledna 1992. Zákon je rozdělen do 6 částí. První část definuje všeobecná ustanovení, kam patří: co je to živnost, co naopak živností není, jaké subjekty jsou oprávněné živnost provozovat a za jakých podmínek je možné živnost provozovat. Druhá část zákona popisuje živnosti ohlašovací a koncesované. Ve třetí části je definován rozsah živnostenského oprávnění. Čtvrtá část popisuje vznik, změnu a zánik živnostenského oprávnění a živnostenský rejstřík. V páté části je definována živnostenská kontrola a ostatní přestupky. V šesté části jsou společná, přechodná a závěrečná ustanovení. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

2.4 Podnik

Podnik je možné definovat z hlediska:

- právního,
- ekonomického.

(Zichová, 2008)

V rámci právního hlediska je podnik definován pomocí občanského zákoníku, a to jako soubor hmotných a nehmotných věcí, které slouží podnikateli k provozu jeho činnosti. Jinými slovy to znamená, že k podniku náleží i práva a jiné majetkové hodnoty. (Zichová, 2008)

Zatímco v rámci ekonomického hlediska se jedná o místo, ve kterém dochází k přeměně vstupů na výstupy. (Zichová, 2008)

Je důležité zmínit, že pojem podnik byl nahrazen pojmem obchodní závod. Obchodní závod se s účinností užívá od 1. ledna 2014. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)

Dle ustanovení § 502 zákona č. 89/2012 Sb. je definován obchodní závod jako organizovaný soubor jmění, který byl vytvořený podnikatelem a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 502)

Zákon č. 89/2012 Sb. dále říká že, obchodní závod je místo, které se považuje za sídlo podnikatele, v případě, že podnikatel jakožto fyzická osoba není zapsaný ve veřejném rejstříku. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)

2.5 Odpovědný zástupce

Dle ustanovení § 11 zákona č. 455/1991 Sb. je odpovědný zástupce fyzická osoba stanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz jeho živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 11)

Podle Štěpánové (2007) odpovědným zástupcem může být pouze fyzická osoba, kterou si podnikatel ustanovil. V žádném případě nemůže být odpovědným zástupcem právnická osoba. Odpovědný zástupce musí být ve smluvním vztahu k podnikateli a zodpovídá za řádný provoz živnosti a dodržování živnostenskoprávních předpisů. Dále má povinnost účasti na provozování živnosti v potřebném rozsahu.

Odpovědným zástupcem se nemůže stát jakákoliv fyzická osoba, ale musí splňovat určité podmínky, které jsou vymezeny dvěma způsoby – pozitivně a negativně. Negativní vymezení podmínek znamená, že existují určité překážky ve výkonu této funkce. (Štěpánová, 2007)

Podle Štěpánové (2007) pozitivní vymezení podmínek znamená, že odpovědný zástupce musí být:

- starší 18 let,
- způsobilý k právním úkonům,
- bezúhonný.

Odpovědný zástupce dále musí splňovat zvláštní podmínky provozování živnosti. (Štěpánová, 2007)

Negativní vymezení podmínek zahrnuje podmínku, že každá fyzická osoba musí tuto funkci vykonávat maximálně pro 2 podnikatele zároveň. (podnikatelem je v tomto případě myšlen podnikatel podle živnostenského zákona, což může být fyzická i právnická osoba, která provozuje živnost). Odpovědný zástupce sám může být podnikatelem. (Štěpánová, 2007)

2.6 Provozovna

Podle Štěpánové (2007) se provozovnou rozumí prostor, ve kterém je živnost provozována. Provozovnu je třeba chápat jako hlavní místo, kde je administrativní zázemí celé činnosti, kde jsou přijímány zakázky, uzavírány smlouvy a rozdělována práce.

Provozování živnosti znamená provozování soustavné činnosti (samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku). Každý podnikatel, může mít provozoven více nebo žádnou, je to plně v jeho kompetenci. (Štěpánová, 2007)

Není povinné, aby se provozovna shodovala s místem podnikání u fyzických osob nebo sídlem u právnických osob, i když ve většině případů tomu tak je. Místo podnikání a sídlo se zapisují do obchodního rejstříku, avšak provozovna nikoliv. Ta se zapisuje do rejstříku živnostenského. (Štěpánová, 2007)

Podle zákona č. 455/1991 Sb. se za provozovnu považuje také automat, mobilní prodejna nebo obdobné zařízení, které slouží k prodeji zboží nebo k poskytování služeb. Za mobilní provozovnu se považuje každá provozovna, která lze přemístit a není na jednom místě po dobu delší, než jsou 3 měsíce. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

3 Podmínky provozování živnosti

Podle Zichové (2008) je základním předpokladem pro získání živnostenského oprávnění splnění podmínek stanovených v živnostenském zákoně. Podmínky musí živnostník splňovat nejen při vzniku živnostenského oprávnění, ale i po celou dobu provozu dané živnosti. Jakmile živnostník přestane dané podmínky splňovat, je to důvod k přerušení provozu živnosti nebo ke zrušení živnostenského oprávnění. Podmínky se člení do 2 skupin: všeobecné a zvláštní.

3.1 Všeobecné podmínky provozování živnosti

Všeobecné podmínky musí být splněny vždy, neohledně na druh živnosti a jsou předpokladem pro vznik jakéhokoliv živnostenského oprávnění. Mezi tyto podmínky řadíme:

- 1) dovršení věku 18 let (tato věková hranice je stejná jako hranice pro dosažení zletilosti podle občanského zákoníku),
- 2) bezúhonnost (živnostenský zákon definuje, kdo za bezúhonného považován není – všechny ostatní osoby jsou považovány za bezúhonné),
- 3) způsobilost k právním úkonům (tato podmínka také vychází z občanského zákoníku; způsobilost může být osobě omezena pouze na základě soudního rozhodnutí),
- 4) předložení dokladu o tom, že daná fyzická osoba (podnikající/již nepodnikající na území České republiky (dále jen ČR)) nemá daňové nedoplatky,
- 5) předložení dokladu o tom, že daná fyzická osoba (podnikající/již nepodnikající na území ČR) nemá nedoplatky na sociálním pojištění.

(Zahradníček, 2006)

3.2 Zvláštní podmínky provozování živnosti

Zvláštní podmínky provozování živnosti se liší podle toho, o jaký druh živnosti se jedná.

Dle ustanovení § 7 zákona č. 455/1991 Sb. se zvláštními podmínkami provozování živnosti rozumí odborná nebo jiná způsobilost. V případě, že by nastala změna nebo doplnění požadavků na odbornou způsobilost po vzniku živnostenského oprávnění,

nepožaduje se prokázání praxe u podnikatele, kterému trvá živnostenské oprávnění pro provozování dotčené živnosti, jestliže ji vykonával již před touto změnou. Stejně je to u osoby, která vykonává funkci odpovědného zástupce pro dotčenou živnost. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 7)

Zákon č. 455/1991 Sb. dále říká, že odborná způsobilost je dokládána živnostníky, kteří chtějí podnikat živností řemeslnou, vázanou. Jiná způsobilost je u živností koncesovaných. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

3.3 Subjekty oprávněné provozovat živnost

Zákon č. 455/1991 Sb. vymezuje osoby, které jsou oprávněné k provozu živnosti, a těmi jsou:

- fyzické nebo právnické osoby (splňují-li podmínky, které jsou definovány tímto zákonem),
- zahraniční osoba (pokud z tohoto zákona či zvláštního zákona nevyplývá něco jiného).

Za zahraniční osobu se rozumí fyzická osoba, která nemá bydliště v ČR nebo právnická osoba, která nemá sídlo v ČR. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

Dle ustanovení § 5 zákona č. 455/1991 Sb. je zahraniční fyzická osoba definovaná jako osoba, která plánuje na území ČR provozovat živnost. Zahraniční osoba, která má podle zvláštního zákona povinnost mít pro pobyt na území ČR povolení, musí k ohlášení živnosti a k žádosti o koncesi doložit doklad prokazující udělení víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu. Povinnost doložení dokladu potvrzující povolení k pobytu se nevztahuje na zahraniční osobu, která bude živnost provozovat pomocí odštěpného závodu. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 5)

Dle ustanovení § 5 zákona č. 455/1991 Sb. je definováno, že pokud nastane situace, kdy bude zahraniční fyzická osoba povinna doložit doklad potvrzující určitou skutečnost, je povinna tento doklad nechat přeložit do českého jazyka, tlumočnickem zapsaným v seznamu znalců a tlumočnicků. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 5)

Z výše uvedeného plyne, že pro zahraniční osoby může být obtížnější získat živnostenské oprávnění na území ČR.

Zahraníční fyzická osoba, která chce podnikat na území ČR podle živnostenského zákona, musí také doložit doklad potvrzující bezúhonnost na živnostenském úřadě. Jedná se o výpis z Rejstříku trestů. V případě, že by zahraniční fyzická osoba byla státním příslušníkem země, která nemá s Českou republikou uzavřenou dvoustrannou mezinárodní smlouvu o právní pomoci, musela by tento doklad nechat ověřit formou apostily. Dále se ověření pravosti listiny, podpisu a razítka nevztahuje na doklady vydané v členském státu Evropské unie, ve státu Evropského hospodářského prostoru nebo Švýcarsku. (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2006)

Apostila se rozumí ověření podpisu, otisku razítka a správnosti listiny za účelem použití této listiny v zahraničí. Apostila je zvláštní doložka, jejíž ověření probíhá v zemi, ve které byla listina vystavena. (Generální konzulát ČR v Sydney, 2009)

4 Vznik živnostenského oprávnění

4.1 Právní režim procesu vzniku živnostenského oprávnění

U vzniku živnostenského oprávnění záleží, zda se jedná o živnost koncesovanou nebo ohlašovací. U ohlašovacích živností je rozhodující vůle subjektu, který chce danou živnost provozovat a nejedná se tedy o povolovací režim. Subjekt se pouze rozhodne provozovat živnost a nepotřebuje žádné zvláštní povolení (musí pouze splňovat určité podmínky). Naopak pro subjekt, který se rozhodl provozovat koncesovanou živnost, je pro vznik oprávnění důležitá vůle živnostenského úřadu, který musí provozování této živnosti schválit. Koncesované živnosti mají tedy povahu povolovaných živností. (Průcha, 1997)

Získání živnostenského oprávnění je tedy určitě snazší u ohlašovacích živností. Subjekt, který splňuje předem dané všeobecné, popřípadě zvláštní podmínky pro provozování určité živnosti, má povinnost pouze ohlásit zamýšlené provozování živnostenskému úřadu. Subjekt provozující ohlašovací živnost se dále prokazuje živnostenským listem. (Průcha, 1997)

Naopak u koncesovaných živností nejprve musí živnostenský úřad posoudit žádost subjektu a následně provozování živnosti dovolit, a to udělením koncese. Živnostenský úřad musí posoudit, zda subjekt splňuje všeobecné i zvláštní podmínky a je schopen provozu dané živnosti. Subjekt se dále prokazuje koncesní listinou. (Průcha, 1997)

Živnostenský list i koncesní listina slouží k prokazování živnostenského oprávnění k podnikání pouze v jedné konkrétní živnosti. Pokud živnostník provozuje více živností, musí mu být vydáno více živnostenských listů, popřípadě koncesovaných listin. Avšak pokud se jedná o činnosti, které všechny vedou k vytvoření konečného výrobku nebo poskytnutí služby a jedná se tedy o činnosti, které jsou pouze dílčím prvkem nějakého technologického procesu je možné využít tzv. provozování živnosti průmyslovým způsobem. V takovém případě podnikatel získá pouze jeden průkaz živnostenského oprávnění pro všechny tyto činnosti. Z právního hlediska lze tvrdit, že průmyslovým způsobem může být provozovaná živnosti ohlašovací i koncesovaná. (Průcha, 1997)

4.2 Doklady přikládání k ohlášení živnosti

Živnostník, který by chtěl podnikat v rámci řemeslné živnosti, má povinnost ohlásit to živnostenskému úřadu, jelikož se jedná o živnost ohlašovací. Živnostník musí předložit určité doklady, které potvrzují jeho odbornou způsobilost, která je u řemeslných živností povinná doložit. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

Dle ustanovení § 21 zákona č. 455/1991 Sb. mezi dokumenty, které musí živnostník předložit patří:

- výuční list v příslušném oboru vzdělání,
- maturitní vysvědčení v příslušném oboru vzdělání,
- doklad o ukončení vyššího odborného vzdělání v příslušném oboru,
- doklad o ukončení vysokoškolského vzdělání v příslušném oboru.

(Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 21)

Dle ustanovení § 22 zákona č. 455/1991 Sb. mohou být výše uvedené doklady nahrazeny např.:

- dokladem o řádném ukončení vysokoškolského vzdělání v příslušně příbuzném oboru,
- dokladem o vykonání 6leté praxe v příslušném oboru,
- dokladem o řádném ukončení vyššího odborného vzdělání v příbuzném oboru a dokladem o vykonání jednorocní praxe v oboru.

(Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 22)

Vázané živnosti jsou také živnosti ohlašovací, tudíž je stačí pouze ohlásit na živnostenském úřadě. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

Živnostník má v rámci vázané živnosti povinnost prokázat odbornou způsobilost, a to dokladem o uznání odborné kvalifikace, který je vydáván uznávacím orgánem. Pokud živnostník bude vykonávat činnost jakožto živnost nebo jako odpovědný zástupce podnikatele s živnostenským oprávněním, je za daný uznávací orgán považováno Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen MPO). (Odbor živností a spotřebitelské legislativy, 2018)

U živností volných není požadována žádná odborná způsobilost. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

4.3 Doklady přikládání k žádosti o koncesi

Živnostník, který by chtěl zažádat o koncesi na živnostenském úřadě, musí předem vyplnit žádost o koncesovanou živnost. K této žádosti má povinnost předložit následující doklady:

- doklad prokazující odbornou způsobilost živnostníka,
- doklad prokazující platbu správního poplatku (1 000 Kč),
- doklad, který prokazuje právní důvod užívání prostoru (kam fyzická osoba umístila sídlo),
- doklad prokazující bezúhonnost subjektu (výpis z Rejstříku trestů),
- doklad obsahující prohlášení odpovědného zástupce (jeho souhlas s ustanovením do funkce; v případě, že je ustanoven).

(Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2017)

O koncesi má právo zažádat každá fyzická osoba s trvalým bydlištěm v ČR. (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2017)

5 Rozsah živnostenského oprávnění („rozsah oprávnění“)

Podle zákona č. 455/1991 Sb. je rozsah živnostenského oprávnění posuzován podle předmětu podnikání.

Dle ustanovení § 28 zákona č. 455/1991 Sb. je-li provozování živnosti podle příloh č. 2 a 3 vázáno na doklad vydaný zvláštním orgánem podle zvláštního právního předpisu. Znamená to, že rozsah živnostenského oprávnění je vymezen uvedeným dokladem. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 28)

5.1 Povinnosti podnikatele

Zákon č. 455/1991 Sb. říká, že podnikatel, který provozuje živnost prostřednictvím odpovědného zástupce, je povinen zajistit jeho účast při provozování živnosti v potřebném rozsahu. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

Podnikatel je dále povinen prokázat kontrolnímu orgánu způsob nabytí prodávaného zboží nebo materiálu, který je používán k poskytování služeb. Kontrolní orgán podává žádost k prokázání, ve které stanovuje i lhůtu pro prokázání. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

5.2 Rozsah oprávnění

Dle ustanovení § 34 zákona č. 455/1991 Sb. má podnikatel provozující živnost, která spočívá v obchodní činnosti, oprávnění (zůstane-li zachovaná povaha živnosti) také:

- pronajímat zboží,
- provádět na zboží drobné změny, které se provádí na žádost kupujícího (tyto změny vedou k uspokojení jeho potřeb),
- provádět montáž zboží dodaného zákazníkovi, pokud k ní není potřeba zvláštních odborných znalostí,
- provádět výměnu vadných součástí u dodaného zboží, pokud k ní opět není potřeba žádných zvláštních odborných znalostí.

(Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 34)

Zákon č. 455/1991 Sb. dále říká, že podnikatel může provádět servis dodaného zboží, pokud tento servis nebude vykonávat on sám, ale využije k tomu odborně způsobilou osobu. Podnikatel má rovněž právo přijímat objednávky na zhotovení, zpracování, popřípadě i úpravy zboží, pokud se jedná o zboží, ke kterému má právo prodeje. Avšak musí tyto činnosti ponechat oprávněné osobě (výrobci). (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

6 Zdravotní a sociální pojištění a daňová povinnost

Každá OSVČ, která začne na území ČR podnikat má povinnost tuto skutečnost ohlásit zdravotní pojišťovně a ČSSZ. Existuje možnost využití jednotného registračního formuláře (dále jen JRF), jež se podává na živnostenský úřad, který tuto skutečnost ohlásí příslušné zdravotní pojišťovně a ČSSZ. V případě, že by živnostník nevyužil formuláře, vzniká mu povinnost ohlášení zdravotní pojišťovně a ČSSZ, a to do 8 dnů od registrace živnosti. (SILVERBUSINESS, n.d.)

Mimo to, že má OSVČ povinnost oznamovat zahájení činnosti, má také povinnost oznamovat ukončení činnosti anebo například změnu účtu, ze kterého osoba hradí pojistné zdravotní pojišťovně. (VZP ČR, n.d.c)

Hlavní a vedlejší činnost

OSVČ může podnikat na hlavní ale i na vedlejší činnost. Obojí má určité výhody a nevýhody. Jednou z největších výhod vedlejší činnosti je skutečnost, že živnostník odvádí státu mnohem menší částky v rámci ZP a SP, než by tomu bylo u činnosti hlavní. (Fakturoid, n.d.)

Podnikání na hlavní nebo vedlejší činnost nese určité společné rysy, které jsou popsány v následujících odstavcích.

Při podnikání na vedlejší činnost je živnostník povinný odvádět daň z příjmů fyzických osob (dále jen DPFO) a podávat daňové priznání. Stejně tak je tomu u činnosti hlavní. Zde žádné rozdíly nejsou. Nápodobně je tomu tak, při vybírání způsobu uplatňování výdajů. V obou případech si živnostník může vybrat, zda bude výdaje uplatňovat ve skutečné výši anebo se rozhodne pro výdajový paušál. (Fakturoid, n.d.)

Daňové priznání musí odevzdávat každý živnostník, jehož roční příjmy přesáhly částku 15 000 Kč, na což opět nemá vliv, zda podniká na činnost hlavní či vedlejší. (FINANCE.cz, 2022a)

Skutečnost, zda se jedná o činnost hlavní či vedlejší je rozdělena v rámci zákona o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. (Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění)

Hlavní činnost

V případě, že živnostník podniká na hlavní činnost, stát předpokládá, že podnikání je jeho hlavní pracovní náplň a je to hlavní zdroj jeho příjmů. Živnostník je pak povinný odvádět měsíční zálohy na ZP a SP ihned od prvního měsíce podnikání, i kdyby byl ve ztrátě. (Fakturoid, n.d.)

Pokud živnostník podniká na hlavní činnost, existuje možnost, že k tomu má podepsanou například dohodu o provedení práce (dále jen DPP). Živnostník může pracovat na DPP u více zaměstnavatelů, avšak maximálně 300 hodin ročně u jednoho zaměstnavatele. Stejně tak, může živnostník pracovat na dohodu o provedení činnosti (dále jen DPČ), u které je omezení 20 hodin týdně, tedy 80 hodin měsíčně. (FINANCE.cz, 2022b)

Vedlejší činnost

U vedlejší činnosti se předpokládá, že se nejedná o hlavní zdroj příjmů podnikatele. Pro podnikání na vedlejší činnost musí osoba (která chce podnikat na vedlejší činnost) splňovat alespoň jednu z níže uvedených podmínek:

- jedná se o studenta do 26 let,
- jedná se o zaměstnaného²,
- jedná se o osobu, která pobírá rodičovský příspěvek, mateřskou z nemocenského pojištění zaměstnanců nebo pobírá starobní či invalidní důchod.

(Fakturoid, n.d.)

6.1 Zdravotní pojištění

Podle Zichové (2008) je zdravotní pojištění ze zákona povinné pro všechny pojištěnce. Pojištěnec se rozumí každá osoba, která má v ČR trvalé bydliště (nezáleží na státním občanství). Dále je zdravotní pojištění povinné pro osoby, které nemají v ČR trvalé bydliště, avšak jsou zaměstnání u zaměstnavatele, který má sídlo v ČR.

Rozhodné období pro OSVČ je kalendářní rok, za který je pojistné placeno. Nejkratší poměrné období je 1 kalendářní měsíc. Znamená to tedy, že pokud živnostník provozuje

² Zákon č. 155/1995 Sb. říká, že samostatně výdělečná činnost se považuje za vedlejší, pokud živnostník vykonával zaměstnání. Zaměstnáním se rozumí činnost, při které dané osobě vzniká povinnost účasti na nemocenském pojištění zaměstnance. (Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění)

svou činnost alespoň jeden den v měsíci, z hlediska zdravotního pojištění se považuje za OSVČ po celý tento kalendářní měsíc. (MEDIprofi, 2023)

Minimální měsíční vyměřovací základ se od 1. 1. 2023 změnil na 20 162 Kč a minimální záloha na pojistné činí 2 722 Kč. Minimální měsíční vyměřovací základ se stanoví jako 50 % aktuální průměrné mzdy, která v roce 2023 činí 40 324 Kč³. Pokud je dosažený vyměřovací základ OSVČ⁴ nižší než minimální, tato OSVČ je povinna odvést pojistné z minimálního vyměřovacího základu, nikoliv z jí dosaženého zisku. (VZP ČR, n.d.a)

Maximální vyměřovací základ neexistuje, jelikož byl zrušen. Výše pojistného, které OSVČ odvádí zdravotní pojišťovně se vypočítá jako 13,5 % z vyměřovacího základu (buď z minimálního či dosaženého). (VZP ČR, n.d.d)

V rámci podnikání na činnost vedlejší živnostník nemá povinnost platit měsíční zálohy, ale zaplatí příspěvek na zdravotní pojištění až po podání Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ, což je vždy na konci roku. (Fakturoid, n.d.)

6.2 Sociální pojištění

Sociální pojištění (dále jen SP) je složeno z:

- důchodového pojištění (dále jen DP),
- nemocenského pojištění,
- příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

(Hejkal & Šváchová, 1995)

V rámci podnikání na hlavní činnost je živnostník povinen platit zálohy na DP a dobrovolně zálohy na nemocenské pojištění. (Hejkal & Šváchová, 1995)

Dle ustanovení § 3 zákona č. 589/1992 Sb. jsou OSVČ povinny platit pojistné na DP a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pokud jsou účastny DP podle předpisů o DP. (Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, § 3)

³ (VZP ČR, n.d.b)

⁴ OSVČ se v rámci kapitol 6.1 a 6.2 rozumí OSVČ podnikající na hlavní nebo vedlejší činnost. (údaje v těchto kapitolách se vztahují na oba druhy činnosti)

Z výše uvedeného plyne, že OSVČ, která je povinna účastnit se na DP, má povinnost platit také státní politiku zaměstnanosti.

Účast na nemocenském pojištění je tedy dobrovolná, avšak existuje tu podmínka, která stanovuje, že OSVČ, která by chtěla platit nemocenské pojištění se zároveň musí účastnit DP. Pojistné na nemocenské pojištění OSVČ platí pravidelně každý měsíc. Účast vzniká dnem, od kterého je OSVČ přihlášena a zaniká, pokud OSVČ přestala platit pojistné na nemocenské pojištění, zanikla ji účast na DP nebo se odhlásila. (Hejkal & Šváchová, 1995)

Z nemocenského pojištění je hrazena peněžitá pomoc v mateřství nebo pracovní neschopnost. Zatímco z DP je hrazen například invalidní či starobní důchod. (Hejkal & Šváchová, 1995)

U živnostníka podnikajícího na činnost vedlejší záleží na dosažení rozhodné částky, která v roce 2023 činí 96 777 Kč. Z rozhodné částky se odečítá 8 065 Kč za každý měsíc, kdy živnostník svou činnost nevykonával. (MPSV, n.d.)

Pokud by živnostník této rozhodné částky dosáhl, vzniká mu povinnost platit SP, a to tak, že za první rok, ve kterém přesáhl rozhodnou částku zaplatí SP jednorázově a další roky bude platit měsíční zálohy. (Fakturoid, n.d.)

Rozhodná částka odpovídá 2,4násobku určité částky (která se vypočítá jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který je o dva roky předcházející oproti kalendářnímu roku, za který se posuzuje účast na DP). Takže pokud bychom posuzovali účast na DP za rok 2023, všeobecný vyměřovací základ se bude brát z roku 2021. Pokud by živnostník této rozhodné částky dosáhl, vzniká mu povinná účast na DP, a to od 1. ledna kalendářního roku, ve kterém daňový základ živnostníka dosáhl rozhodné částky. (ČSSZ, n.d.a)

Minimální vyměřovací základ se stanovuje jako součin minimálního měsíčního vyměřovacího základu pro výkon hlavní činnosti platného v roce 2023 (10 081 Kč⁵) a počtu kalendářních měsíců, po který trval výkon hlavní samostatné výdělečné činnosti. U vedlejší činnosti se minimální vyměřovací základ stanovuje jako součin minimálního

⁵ (MPSV, n.d.)

měsíčního vyměřovacího základu pro vedlejší činnost platného v roce 2023 (4 033 Kč⁶) a počtu kalendářních měsíců výkonu vedlejší činnosti. Minimální výše zálohy na DP je v rámci podnikání na hlavní činnost ve výši 2 944 Kč. U podnikání na činnost vedlejší se jedná o částku 1 178 Kč. (ČSSZ, n.d.b)

Ať živnostník podniká na hlavní či vedlejší činnost, v ani jednom případě se do počtu kalendářních měsíců nepočítají měsíce, ve kterých po celý měsíc měla OSVČ nárok na nemocenskou nebo pobírala peněžitou pomoc v mateřství či dlouhodobé ošetřovné. Avšak započítávají se měsíce, kdy OSVČ činnost vykonávala jen po jeho část. U SP, konkrétně DP a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je stanoven maximální roční vyměřovací základ a jedná se o částku ve výši 48násobku průměrné mzdy. V roce 2023 se jedná o částku 1 935 552 Kč⁷. (ČSSZ, n.d.b)

6.3 Daňová povinnost

Každá fyzická osoba podnikající v ČR podléhá DPFO, což je daň přímá důchodová.

Přímá daň znamená, že je možné přímo označit konkrétní osobu, která má povinnost daň platit. Přímé daně lze rozdělit na daně důchodové a majetkové. Daně důchodové jsou tvořeny DPFO a daní z příjmů právnických osob. (MONETA, n.d.)

DPFO je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Tento zákon definuje poplatníky daně, předmět daně a příjmy, které jsou osvobozené od daně. V zákonu je podrobněji definována daň z příjmů fyzických i právnických osob. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)

6.3.1 Poplatníci daně

Podle zákona č. 586/1992 Sb. dělíme poplatníky DPFO do dvou skupin a těmi jsou daňoví rezidenti a daňoví nerezidenti. Daňoví rezidenti jsou osoby s trvalým bydlištěm v ČR nebo osoby, které se v ČR obvykle zdržují. Tito poplatníci mají daňovou povinnost vztahující se na příjmy plynoucí ze zdrojů v ČR, ale zároveň i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Naopak daňoví nerezidenti jsou osoby, které nejsou daňovými rezidenty (to znamená, že nemají bydliště v ČR a ani se zde obvykle nezdržují). Tito

⁶ (MPSV, n.d.)

⁷ (MPSV, n.d.)

poplatníci mají daňovou povinnost vztahující se pouze na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)

Zákon č. 586/1992 Sb. stanovuje, co to znamená, že se osoba obvykle zdržuje na území ČR. Za poplatníky, kteří se zdržují na území ČR, se považují ti, kteří zde pobývají minimálně 183 dní z příslušného kalendářního roku (souvisle, ale i v několika rozdělených intervalech). (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)

6.3.2 Předmět daně z příjmů fyzických osob

Podle zákona č. 586/1992 Sb. do předmětu DPFO řadíme příjmy ze závislé činnosti, příjmy ze samostatné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z nájmu a ostatní příjmy. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)

Zákon č. 586/1992 Sb. dále stanovuje co není předmětem daně. Jedná se například o příjmy získané z nabytí akcií, popřípadě podílových listů podle zákona, který upravuje podmínky převodu státního majetku na jiné osoby a příjmy z rozšíření rozsahu nebo vypořádání společného jmění manželů. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)

Živnostníka, který podniká na území ČR, se týká § 7 zákona o daních z příjmů. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 7)

Dle ustanovení § 7 zákona č. 586/1992 Sb. se příjmem ze samostatné činnosti rozumí (pokud nepatří do § 6 zákona o daních z příjmů, kde jsou definovány příjmy ze závislé činnosti):

- příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- příjmy ze živnostenského podnikání,
- příjmy z jiného podnikání, které není uvedeno v a) a b), ke kterému je zapotřebí podnikatelského oprávnění,
- podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku.

(Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 7)

Základem daně jsou výše uvedené příjmy snížené o výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení. Tyto výdaje může poplatník uplatnit v prokazatelné výši nebo níže zmíněnými paušálními výdaji. (Zákon č. 586/1992 Sb.)

Podle zákona č. 586/1992 Sb. existují další druhy příjmů. Jedná se o příjmy ze závislé činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z nájmu a ostatní příjmy.

Příjmy ze závislé činnosti jsou specifikovány v § 6 zákona o daních z příjmů. Řadí se mezi ně příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního vztahu a funkčního požitku, příjmy za práci v družstvu, společnosti s ručením omezeným a komanditní společnosti (komanditista). (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 6)

Příjmy z kapitálového majetku jsou definovány v § 8 zákona o daních z příjmů. Jedná se například o podíly na zisku obchodní korporace nebo podílového fondu, v případě, že je tento podíl představován cenným papírem, úroky z držby cenných papírů a výnosy dluhopisů nebo podíly na zisku tichého společníka z účasti na podnikání. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 8)

Příjmy z nájmu jsou definovány v § 9 zákona o daních z příjmů. Řadí se sem příjmy z nájmu nemovitých věcí, bytů a movitých věcí, kromě příležitostného nájmu. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 9)

Ostatní příjmy jsou definovány v § 10 zákona o daních z příjmů. Řadí se sem příjmy, které se nepodařilo zařadit do žádného s předešlých paragrafů (§ 6 až § 9). (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 10)

7 Evidence činnosti podnikatele

7.1 Výdaje skutečné a paušální

Každý živnostník si může vybrat, zda bude uplatňovat své výdaje ve skutečné výši nebo zda využije výdajový paušál.

Dle ustanovení § 24 zákona č. 586/1992 Sb. jsou skutečné výdaje definovány jako výdaje na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. Tyto výdaje se odčítají od dosažených příjmů kvůli zjištění základu daně. V rámci výdajů na dosažení, zajištění a udržení není možné uplatnit výdaje, které již uplatněny byly v minulých zdaňovacích obdobích. Do skutečných výdajů se započítávají také odpisy hmotného majetku, zůstatková cena hmotného majetku nebo například členský příspěvek právnických osob, pokud je její členství povinné z důvodů uvedených ve zvláštním právním předpisu. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 24)

Skutečné výdaje lze dále rozdělit na výdaje faktické a fiktivní. Fiktivní výdaje znázorňují výdaje, které poplatník skutečně nevyňaložil, ale i tak mu mohou snižovat základ daně. Jako příklad fiktivních výdajů je možné uvést daňové odpisy. (Podnikatel.cz, 2009)

Pokud živnostník uplatňuje skutečné výdaje, je povinen vést daňovou evidenci. Pokud by si vybral paušální výdaje je povinen pouze vést přehled o příjmech a výdajích. Výběr mezi paušálními výdaji a skutečnými je velmi důležitý. Každý živnostník musí odvádět daň, tato daň se počítá ze základu, který je počítán jako rozdíl mezi příjmy, a právě danými výdaji. Je důležité, hned na začátku podnikání, aby si živnostník zjistil, do jaké kategorie v rámci paušálu patří, a na základě toho vyhodnotit, zda se mu to vyplatí. Ve většině případech platí, že pokud živnostníkovi vyjdou skutečné výdaje vyšší než paušální, vyplatí se mu uplatňovat skutečné výdaje a vést daňovou evidenci. (TRIVI, 2021)

Konkrétní příklad o výhodnosti jednotlivých možností uplatňování výdajů je znázorněn v rámci praktické části této bakalářské práce.

Paušální výdaje se vypočítají jako procentní podíl z dosažených příjmů. V následující tabulce je možné vidět kategorie paušálních výdajů. Kategorie jsou rozděleny podle toho,

jaký druh živnosti živnostník provozuje. V tabulce jsou také znázorněny % u jednotlivých kategorií.

Tabulka 2: Paušální výdaje

Druh příjmu	%	Maximální výše výdajů ⁸ ; platné od roku 2019 [v Kč]
příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z příjmů z živnostenského podnikání řemeslného	80	1 600 000
příjmy ze živnostenského podnikání	60	1 200 000
příjmy z nájmu majetku zařazeného do obchodního majetku	30	600 000
jiné příjmy ze samostatné činnosti, s výjimkou příjmů společníka v. o. s. a komplementáře k. s. a příjmů autora	40	800 000

Zdroj: FINANCE.cz, 2022c

Živnostník může uplatňovat paušální výdaje jen u příjmů do 2 mil. Kč. Tato hranice je platná pro každý druh živnosti zvlášť. (měšec.cz, n.d.)

Výhody paušálních výdajů

Jednoznačnou výhodou paušálních výdajů je určitě jednoduchá administrativa, se kterou jsou spojeny finanční úspory a minimalizace chyb. Pokud má živnostník nízké náklady, paušál je pro něj výhodný, jelikož mu sníží základ daně více než výdaje skutečné. Tím pádem sníží i konečnou daň, kterou musí odvádět finančnímu úřadu. (TRIVI, 2021)

Nevýhody paušálních výdajů

Velkou nevýhodou paušálních výdajů je skutečnost, že živnostníkovi může paušál snižovat bonitu u banky. Takže se může stát, že živnostník bude žádat o půjčku nebo hypotéku, ale nebude mu schválena na základě daňového přiznání. (TRIVI, 2021)

⁸ Rozumí se maximální částka výdajů, které lze odečíst od dosažených příjmů.

Podmínky pro vstup do paušálního režimu

OSVČ, která chce vstoupit do paušálního režimu musí splňovat následující podmínky:

- její příjmy nesmí přesahovat 1 000 000 Kč v daném zdaňovacím období (kalendářní rok),
- nesmí se stát plátcem DPH,
- nesmí mít uzavřenou pracovní smlouvu.

(iDoklad, 2021)

Tyto podmínky neposuzuje finanční úřad, ale sama OSVČ. (iDoklad, 2021)

7.2 Evidence

Každá podnikající fyzická osoba má povinnost vést evidenci. Má na výběr ze dvou možností: účetnictví nebo daňová evidence.

Účetnictví

Základní předpis, kterým se účetnictví řídí je zákon o účetnictví. Tento zákon stanovuje rozsah a způsob vedení účetnictví a jeho průkaznost. (Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví)

Účetnictví je písemné zaznamenávání informací o hospodářských jevech podniku, a to v peněžních jednotkách. Předmětem účetnictví jsou účetní jednotky, které k účtování používají jednoduché nebo podvojně účetnictví. Účtují především o stavu a změně majetku, ostatních aktiv, závazků a ostatních pasiv. Dále účtují o nákladech, výnosech, příjmech, výdajích a o výsledku hospodaření. (MaturitniOtazky.cz, n.d.)

Účetnictví mohou vést fyzické i právnické osoby, níže v textu jsou uvedeny podmínky pro povinné vedení účetnictví.

Zákon č. 563/1991 Sb. definuje osoby, kterým mají povinnost vést účetnictví a těmi jsou:

- fyzické osoby, které jsou zapsány v obchodním rejstříku jako podnikatelé,
- fyzické osoby, které jsou podnikateli a jejich obrat přesahuje za bezprostředně předcházející kalendářní rok 25 000 000 Kč,
- ostatní fyzické osoby, které začali vést účetnictví na základě svého rozhodnutí (tyto fyzické osoby pouze mohou, ale nemusí – nemají k tomu povinnost).

(Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví)

Zákon č. 563/1991 Sb. vymezuje subjekty, které mají povinnost vést účetnictví a těmi jsou zejména (kromě fyzických osob, které jsou uvedeny výše):

- právnické osoby, které mají sídlo v ČR,
- zahraniční právnické osoby, které jsou podnikateli a zároveň jsou účetní jednotkou nebo jsou povinny vést účetnictví, v případě, že na území ČR podnikají, popřípadě provozují jinou činnost stanovenou ve zvláštním právním předpisu,
- organizační složky státu (například ministerstva, Ústavní soud ČR, soudy a státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad nebo Úřad vlády ČR),
- svěřenecké fondy podle občanského zákoníku.

(Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví)

Podle zákona č. 563/1991 Sb. mají účetní jednotky povinnost o výše uvedených věcech účtovat za účetní jednotku jako za celek, nikoliv za její dílčí části. (Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví)

Daňová evidence

Zákon č. 586/1992 Sb. definuje daňovou evidenci jako evidenci pro účely stanovení základu daně a daně z příjmů. Daňová evidence obsahuje vždy údaje o příjmech a výdajích (členěné podle potřeby pro zjištění základu daně), dále obsahuje informace o majetku a dlužích. Poplatník si musí schovávat daňovou evidenci za všechna zdaňovací období, u kterých ještě neuplynula lhůta pro stanovení daně. Poplatník je povinen k poslednímu dni daného zdaňovacího období zjistit skutečný stav zásob, hmotného majetku, dluhů a pohledávek a je povinen o těchto skutečnostech provést zápis. (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)

Daňovou evidenci vede živnostník, který uplatňuje své výdaje ve skutečné výši.

Evidence OSVČ, který je v paušálním režimu

OSVČ, která je v paušálním režimu nemá povinnost vedení daňové evidence, to ale neznamená, že nemusí vést evidenci žádnou. Hlavním důvodem, proč ji musí vést je skutečnost, že poplatník musí být schopen prokázat, že splňuje podmínky paušálního režimu, které jsou uvedené výše v textu. Jedná se o podmínky týkající se jeho obratu, plátcovství DPH a uzavírání pracovních smluv. (iDoklad, 2021)

Paušální daň a s ní spojená evidence

K paušální dani je možné se přihlásit od roku 2021. Do současné doby prošla pár změnami, v současném roce je rozdělena do 3 pásem. Tyto pásma jsou rozdělena podle příjmů podnikatele. První pásmo je pro podnikatele s příjmy do 1 mil. Kč, druhé je pro podnikatele s příjmy do 1,5 mil. Kč a třetí s příjmy do 2 mil. Kč. V čím vyšším pásmu se podnikatel nachází, tím vyšší paušální daň je povinen zaplatit. (měšec.cz, 2022)

Podmínky pro vstup do paušální daně a základní princip jejího výpočtu je rozveden níže v rámci praktické části této práce.

Co se týče evidence, podnikatel nemá zákonnou povinnost v rámci paušální daně vést žádnou evidenci. I přesto je důležité, aby si vedl evidenci o svých příjmech a výdajích. Je to z důvodu toho, že jeho příjmy mohly dosáhnout takové výše, která vede ke změně pásma v rámci paušální daně nebo vede k tomu, že se z podnikatele stává plátce DPH. Je důležité tyto skutečnosti hlásit příslušným orgánům, jinak by živnostníka mohla postihnout pokuta. (SLUTO, 2021)

8 Zánik živnostenského oprávnění

Zánik živnostenského oprávnění je rozveden a upraven v rámci živnostenského zákona. U vzniku živnosti záleží na druhu živnosti, zda se jedná o živnost ohlašovací či koncesovanou. Tyto rozdíly jsou vymezeny v rámci zákona. Avšak u zániku jsou důvody vymezeny shodně pro oba druhy živnosti. (Zahradníček, 2006)

V případě zániku živnostenského oprávnění, může daný subjekt provozovat tu samou živnost pouze pokud získá nové živnostenské oprávnění. V určitých případech je možné, že zákon stanoví lhůtu, během které subjekt nemůže vykonávat živnost ve stejném či příbuzném oboru. (Zahradníček, 2006)

Způsoby zániku živnostenského oprávnění

Mezi způsoby zániku živnostenského oprávnění patří:

- smrt podnikatele, pokud nemá žádného nástupce, kterým může být správce pozůstalosti, dědic (ze zákona nebo ze závěti – přednost mají dědicové ze závěti), insolvenční správce stanovený soudem, pozůstalý manžel (je-li spoluvlastníkem majetku používaného k provozování živnosti), svěřenský správce (pokud je závod součástí svěřenského fondu),
- zánik právnické osoby, nemá-li žádného právního nástupce (právním nástupcem může být jiná právnická osoba, která může v živnosti pokračovat po určitou dobu, za splnění určitých podmínek, mezi které patří to, že: musí živnost provozovat vlastním jménem a na vlastní odpovědnost; musí mít živnostenské oprávnění právního předchůdce; musí písemně oznámit pokračování v živnosti a ohlásit živnost (popřípadě zažádat o koncesi); a to do 15 dnů ode dne kdy zanikl právní předchůdce a vznikl nastupující subjekt),
- uplynutí doby, pokud bylo živnostenské oprávnění při jeho vydání vymezeno na dobu určitou (k zániku nedochází, pokud podnikatel před uplynutím dané doby oznámí změnu data ukončení daného živnostenského oprávnění),
- výmaz zahraniční fyzické osoby povinně zapsané v obchodním rejstříku (její živnostenské oprávnění se váže na povolení k pobytu v ČR),
- ustanovení zvláštního právního předpisu,
- rozhodnutí živnostenského úřadu.

(Horzinková & Urban, 2018)

Změna a zánik živnostenského oprávnění

Podle Průchy (1997) může souviset zrušení živnostenského oprávnění se závažným porušováním povinností podnikatele. Platná právní úprava definuje rozdíl mezi obligatorním a fakultativním rozhodováním a zároveň také uvažuje pouze pozastavení provozu živnosti, a nikoliv její přímé zrušení.

Obligatorní, jinými slovy povinné, rozhodnutí o zrušení živnostenského oprávnění k provozu koncesované živnosti nebo jehož případné pozastavení nastane v případě, kdy podnikatel závažným způsobem porušuje nebo již porušil určité povinnosti. Tyto povinnosti vyplývají z podmínek vymezených v koncesní listině, popřípadě v živnostenském zákoně. Za obligatornost se v této situaci považuje to, že živnostenský úřad (pokud samozřejmě shledá porušení povinností podnikatele za závažné) se musí rozhodnout, zda živnostenské oprávnění daného podnikatele zruší nebo ho pouze pozastaví. Naopak fakultativní rozhodnutí spočívá v tom, že živnostenský úřad nemusí živnostenské oprávnění zrušit ani provozování pozastavit. (Průcha, 1997)

Živnostenský úřad se může rovněž rozhodnout, zda zruší či pozastaví provoz živnosti podnikatele. V případě, že podnikatel neodstranil závady na určitých zařízeních během stanovené lhůty, po kterou mu bylo zastaveno užívání nebo provoz příslušných zařízení a po kterou měl tyto závady odstranit a neučinil tak. (Průcha, 1997)

V poslední době byl zaznamenán veliký nárůst zrušených živností. Již koncem roku 2022 skončilo se svým podnikáním nemálo živnostníků. V následující tabulce je možné vidět přehled zrušených živností od října minulého roku do současnosti.

Tabulka 3: Přehled zrušených živností od října 2022 do února 2023

Měsíc	Počet zrušených živností
říjen 2022	8 400
listopad 2022	11 800
prosinec 2022	17 400
leden 2023	17 000
únor 2023	80 000

Zdroj: FINANCE.cz (2023)

Spousta živnostníků zrušila svou živnost kvůli nesouhlasu s povinnou datovou schránkou. Nejčastějším typem živnostníka, který zrušil svou živnost je ten typ, který už neměl žádné příjmy z podnikání, spíše nepodnikal, jen si udržoval živnostenské oprávnění. Druhým nejčastějším typem jsou podnikatelé, kteří měli podnikání jako vedlejší činnost, jako přivýdělek k hlavnímu pracovnímu poměru. (FINANCE.cz, 2023) Je samozřejmé, že živnostníci neukončují svou činnost pouze kvůli datovým schránkám. Důležitým faktorem je současná situace, která nemusí být pro všechny podnikatele únosná. Například to, že je omezovala covidová opatření nebo to, jakým způsobem narůstaly ceny energií, pro někoho mohla být nezvládnutelná situace. Tento problém s rušením živností nenastal pouze v ČR, ale projevuje se i v ostatních zemích EU. (FINANCE.cz, 2023)

Obory, ve kterých živnostníci nejvíce ruší svou živnost:

- velkoobchod a maloobchod, práce s motorovými vozidly (8 061),
- maloobchod v nesespecializovaných prodejnách (6 479),
- zprostředkování velkoobchodu (5 796).

(FINANCE.cz, 2023)

9 Živnostenská kontrola

Podle Štěpánové (2007) se živnostenská kontrola rozumí výkon správní kontrolní činnosti živnostenskými úřady vůči osobám, které neoprávněně podnikají. Tuto kontrolu vykonávají živnostenské úřady obecní a krajské. Obecnímu úřadu kontrolu může nařídít krajský úřad nebo MPO ČR. Zatímco krajskému úřadu to může nařídít pouze MPO ČR.

Předmětem této kontroly je plnění povinností, které jsou stanovené v živnostenském zákoně – patří mezi ně například provozování živnosti osobami, které jsou k tomu způsobilé nebo vydání příslušného živnostenského listu. Některé povinnosti mohou být také stanoveny ve zvláštních předpisech. (Štěpánová, 2007)

9.1 Neoprávněné podnikání

Podle Štěpánové (2007) se za neoprávněné podnikání považuje provozování živnosti, ke které je nutné živnostenské oprávnění, avšak daný podnikatel žádné živnostenské oprávnění nemá, ale i tak podniká. Za neoprávněné podnikání se považuje i podnikání prostřednictvím třetí osoby. Neoprávněné podnikání je správní i trestní delikt, což znamená že oprávněné podnikání je chráněno státem.

Za neoprávněné podnikání se také považuje podnikání, při kterém živnostníkovi nevznikl nárok na platné oprávnění. To znamená, že živnostník nesplňuje všechny podmínky pro provozování živnosti (obecné a zvláštní) po celou dobu trvání živnostenského oprávnění anebo se vyskytly určité překážky pro provozování živnosti. (Štěpánová, 2007)

Sankce za neoprávněné podnikání jsou finančního rázu a zabývá se tím Nejvyšší správní soud. (Štěpánová, 2007)

Dle ustanovení § 61 zákona č. 455/1991 Sb. se za přestupek považuje provoz:

- volné živnosti bez živnostenského oprávnění,
- řemeslné nebo vázané živnosti bez živnostenského oprávnění,
- koncesované živnosti bez udělené koncese.

(Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 61)

Dle ustanovení § 61 zákona č. 455/1991 Sb. se mezi přestupky řadí také doložení nepravdivého čestného prohlášení o bezúhonnosti. Pokuta za výše vyjmenované

přestupky může dosáhnout až 1 000 000 Kč. (Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 61)

Způsob prokazování se kontrolních pracovníků při kontrole

Zákon stanovuje způsob, jakým se při kontrole kontrolní pracovníci prokazují. Jedná se o zaměstnance živnostenských úřadů. Kontrolní pracovníci se prokazují průkazem anebo písemným pověřením. Avšak průkazem se může prokazovat, pouze v případě, že tak stanoví zvláštní předpis. Zákon stanovuje konkrétní situace, kdy zaměstnanci živnostenského úřadu mohou porušit obecnou povinnost mlčenlivosti. (Horzinková & Urban, 2018)

Třetí osoby

Podnikatel není nijak omezen v tom, koho může a nemůže přizvat ke kontrole. Může přizvat například své zaměstnance, rodinné příslušníky nebo zástupce hospodářské komory. Pokud by se třetí osoba nedostavila, i když byla pozvaná podnikatelem, kontrola může proběhnout i bez dané třetí osoby a nemusí být přerušena. (Horzinková & Urban, 2018)

Živnostenská kontrola a správní delikty

Podle Outlé a kol. (2012) jsou subjekty oprávněné provádět živnostenskou kontrolu živnostenské úřady. Činnost živnostenské kontroly provádějí převážně svými zaměstnanci, ale zákon jim dovoluje přizvat zástupce jiných orgánů jako je například Policie ČR nebo Česká obchodní inspekce.

V rámci živnostenského zákona neexistuje žádné vlastní ustanovení o postupu při kontrolní činnosti. Celý průběh kontroly se musí zaznamenávat do protokolů a podnikatel, který podléhá kontrole má právo se vyjádřit formou různých námitek k závěru kontroly, pokud s ním není spokojený. Jako další má kontrolovaný podnikatel právo podat odvolání. Odvolání může podat proti rozhodnutí o odstranění zjištěných nedostatků, což se považuje za výstup prováděné živnostenské kontroly. Podání odvolání nemá odkladný účinek. (Outlá a kol., 2012)

10 Praktická část

Praktickou část této bakalářské práce tvoří popis vybraného podnikatelského subjektu doplněného různými skutečnostmi, které vedou k vytvoření obecného návodu založení, provozu a ukončení živnosti. Popisovaný podnikatel se rozhodl podnikat v oblasti energetického poradenství. V rámci praktického příkladu bude popsáno, jak podnikatel postupoval při zakládání živnosti, co vše musel před začátkem podnikání zařídit, na co si musí během svého podnikání dávat pozor a na co nesmí v žádném případě zapomenout. Jsou charakterizovány i povinnosti, které popisovaný podnikatel zatím nemá, avšak existuje možnost vzniku povinnosti v průběhu provozu jeho živnosti. Na konci této části je uveden postup ukončení či přerušování živnosti. Výsledkem praktické části této bakalářské práce je obecný návod, který slouží fyzickým osobám jako postup pro založení, vedení a ukončení živnosti.

Představení subjektu: podnikatel (45 let) se v roce 2023 rozhodl, že bude podnikat. Nejdříve si musel rozmyslet v jaké oblasti bude podnikání provozovat. Jednoznačná volba byla oblast energií (přesněji energetické poradenství), jelikož jeho předchozí zaměstnání bylo ve společnosti ČEZ, která se věnovala nákupu a prodeji energií.

Vznik živnostenského oprávnění

Jako první si musel podnikatel uvědomit, zda ke své živnosti potřebuje živnostenské oprávnění. Většina živností ho vyžaduje, až na pár výjimek. Avšak energetické poradenství se řadí mezi živnosti, které dané živnostenské oprávnění požadují. Jedná se o živnost volnou.

Subjekt si musel být jistý, že splňuje podmínky pro získání živnostenského oprávnění. Podmínky jsou následující:

Bezúhonnost (to znamená, že subjekt nebyl nikdy odsouzen za trestný čin, který buď spáchal úmyslně anebo plně souvisí s danou živností).

- tuto skutečnost živnostenský úřad sám dohledá a posoudí v rámci výpisu z Rejstříku trestů

Plná svéprávnost (subjekt byl v době žádosti o živnostenské oprávnění starší 18 let).

- tato skutečnost je prokázána občanským průkazem

Subjekt má celkem 3 živnostenská oprávnění. Všechna oprávnění vešla v platnost 4. dubna 2023 a všechna jsou na dobu neurčitou. Živnost, kterou autorka popisuje v této práci je živnostenské oprávnění číslo 3.

Předmět podnikání: Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona.

Obor činnosti: Zprostředkování obchodu a služeb (poradenská a konzultační činnost, zpracování odborných studií a posudků).

Všechny informace ohledně živnostenského oprávnění se dají dohledat v živnostenském listu daného subjektu, který vydává místně příslušný úřad. V tomto případě se jedná o Magistrát města Plzně.

Subjekt tedy musel získat živnostenské oprávnění od Magistrátu města Plzně, což se zdařilo. Jelikož se jedná o živnost volnou, subjekt nemusel dokládat žádné odborné znalosti ani vzdělání. Stačilo pouze, aby splňoval dvě výše uvedené podmínky (jinak řečeno všeobecné) a živnostenský úřad mu udělil živnostenský list.

Jelikož se subjekt rozhodl podnikat v rámci živnosti volné, která se řadí mezi živnosti ohlašovací, k samotnému založení živnosti stačilo pouze, aby subjekt podal formulář na živnostenském úřadě. Jedná se o JRF, který zahrnuje jednotlivé formuláře, které by živnostník musel před vznikem, ale i při provozu jeho živnosti podávat na živnostenském úřadě, finančním úřadě, ČSSZ a zdravotní pojišťovně.

Subjekt v rámci JRF musel vyplnit své osobní údaje, místo a předmět podnikání, datum zahájení činnosti a datum jejího ukončení, pokud má v plánu podnikat pouze na dobu určitou. Stačilo tedy, aby své rozhodnutí ohlásil na živnostenském úřadě. Subjekt ještě musel zaplatit správní poplatek ve výši 1 000 Kč (poplatek za založení živnosti).

JRF je ke stažení na portálu MPO, na který se subjekt dostane pomocí následujícího odkazu⁹.

V případě, že by se jednalo o živnost koncesovanou, subjekt by musel vyplnit žádost o koncesi (tuto žádost lze podat pomocí JRF) a osobně ji donést na živnostenský úřad,

⁹ <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/crm-jednotny-registracni-formular/jednotny-registracni-formular---234081/>

popřípadě poslat poštou, zaslat e-mailem nebo pomocí datové schránky. Pro získání koncese je důležité předložit:

- výpis z rejstříku trestů,
- doklad, který prokazuje odbornou způsobilost subjektu,
- doklad, který potvrzuje platbu správního poplatku (poplatek činí 1 000 Kč).

Koncesní listina je vydávána živnostenským úřadem a na vydání může subjekt čekat i 2 měsíce.

Výpis dalších dokladů, které je nutné předložit při žádosti o koncesi, je znázorněn v rámci teoretické části v kapitole 4.3. Druhy koncesovaných živností jsou uvedeny v kapitole 2.2 teoretické části.

Pokud by se jednalo o živnost řemeslnou (například o činnost pekařů, cukrářů, pivovarů, řezníků a uzenářů, dále se mezi řemeslné živnosti řadí kosmetické služby a kadeřnictví) musel by subjekt splňovat zvláštní podmínky a musel by doložit následující doklady:

- výuční list v příslušném oboru vzdělání,
- maturitní vysvědčení v příslušném oboru vzdělání,
- doklad o ukončení vyššího odborného vzdělání v příslušném oboru,
- doklad o ukončení vysokoškolského vzdělání v příslušném oboru.

(Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání)

Odborná způsobilost musí být dokazována z důvodu toho, že je nutné posoudit, zda bude živnostník schopen vést danou živnost správně a je k tomu dostatečně kvalifikovaný.

Živnostník má v rámci vázané živnosti povinnost prokázat odbornou způsobilost. Prokazování způsobilosti v rámci živnosti vázané je definováno v kapitole 4.2 teoretické části.

Příkladem vázané živnosti je: zpracování tabáku a výroba tabákových výrobků, geologická práce, výroba a zpracování paliv a maziv. (iPodnikatel.cz, 2020)

Živnostenský úřad přidělí subjektu IČO (identifikační číslo osoby), hned po udělení živnostenského oprávnění. Toto číslo bude subjekt následně využívat např. při vyplňování daňového přiznání nebo při vyplňování Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ. Stejně tak vždy musí uvádět své rodné číslo, jméno, příjmení, bydliště, telefon,

e-mail, ID datové schránky a subjekt musí samozřejmě vyplnit, zda podniká na hlavní či vedlejší činnost.

V následujících bodech je shrnutí založení živnosti:

- výběr živnosti,
- formulář,
- splnění podmínek,
- živnostenské oprávnění,
- ohlášení (koncese),
- poplatek.

Povinnosti OSVČ v průběhu provozu živnosti

1. Evidence podnikatelské činnosti:

V případě, že by se subjekt rozhodl pro paušální výdaje, nemá povinnost daňové evidence. Musí však vést nějakou průkaznou evidenci, aby dokázal, že splňuje podmínky pro paušální režim (ty jsou definovány v kapitole 7.1 teoretické části). Vždy na konci roku musí vypracovat Přehled o příjmech a výdajích¹⁰ za předchozí kalendářní rok. Dále musí podávat daňové přiznání, které se musí podat do 3. dubna (odevzdání fyzicky). V případě, že živnostník podává daňové přiznání datovou schránkou, termín je až do 2. května. V roce 2023 byla pro živnostníky poslední možnost podání daňového přiznání osobně bez nějaké pokuty. Od roku 2024 budou mít povinnost toto přiznání podávat už jen elektronicky. V daňovém přiznání musí živnostník vždy uvádět:

- příjmy ze samostatné činnosti,
- příjmy ze závislé činnosti (subjekt má poloviční úvazek),
- příjmy z nájmu (subjekt vlastní pole, ze kterého mu pravidelně přichází renta),
- příjmy z kapitálového majetku,
- ostatní příjmy.

¹⁰ Přehled o příjmech a výdajích má živnostník povinnost odevzdat do měsíce od termínu pro podání daňového přiznání. Pokud tedy živnostník odevzdal daňové přiznání do 2. května, má povinnost tento přehled odevzdat do 1. června.

Z těchto příjmů se nadále vypočítá paušál pomocí %, které se odvíjí od druhu příjmu. Tento paušál představuje výdaje, které se odečtou od výše zmíněných příjmů, a tak se stanoví základ daně.

V případě, že by subjekt nebyl v paušálním režimu, povinně vede daňovou evidenci. V ní eviduje příjmy a výdaje (skutečné, které použil na dosažení a udržení příjmů). Živnostník, který vede daňovou evidenci, má stejnou povinnost jako živnostník v paušálním režimu, a to podávat daňové přiznání.

Daňová evidence slouží jako podklad pro stanovení základu daně, ze kterého se počítá ZP, SP a daň z příjmů. Je důležité, aby si živnostník uchovával daňové doklady, z důvodu možné daňové kontroly. Pomocí těchto daňových dokladů bude schopen prokázat, že čísla v daňovém přiznání jsou pravdivá a odpovídají skutečnosti.

Každý živnostník si musí sám určit, co je pro něj výhodnější, zda jsou to skutečné výdaje či paušál. Situace, které mohou v rámci výběru nastat jsou znázorněny v následujícím příkladu: (příjmy a skutečné výdaje jsou shodné pro všechny 3 situace)

Živnostník (45 let) podniká v rámci lesního a vodního hospodářství. Jeho příjmy za rok činí 900 000 Kč a výdaje 520 000 Kč. Z důvodu podnikání v rámci lesního a vodního hospodářství živnostník uplatňuje paušál 80 %. Paušální výdaje tedy činí 720 000 Kč. Vyplatí se mu uplatnit výdaje paušálem, jelikož jsou vyšší a tím pádem zaplatí nižší DPFO. Základ daně bude tedy činit 180 000 Kč.

V případě, že by se jednalo o živnostníka podnikajícího v rámci živnostenského podnikání (paušál by činil 60 %), výhodnější by opět bylo uplatňovat výdaje paušální.

U živnostníka, který by měl příjmy z nájmu majetku zařazeného do obchodního majetku (paušál by činil 30 %), by bylo výhodnější uplatnit výdaje skutečné.

Toto rozhodnutí musí podnikatel provést hned na začátku podnikání. Pokud by si vybral paušální výdaje a pak s nimi nebyl spokojený, za určitých podmínek je možné přejít z paušálních výdajů na skutečné a naopak. Přejít ze skutečných výdajů na paušální lze provést pomocí dodatečného daňového přiznání.

Podrobnějšímu popisu daňové evidence a účetnictví je věnována kapitola 7.2 v rámci teoretické části.

V podstatě má podnikatel na výběr mezi paušální daní, paušálním režimem a daňovou evidencí (skutečnými výdaji). V následující tabulce je znázorněno porovnání mezi těmito 3 možnostmi. V příkladu jsou stanoveny pouze příjmy. Výdaje, základ daně, daň a pojištění se liší, podle způsobu, jaký si živnostník vybere.

Podnikatel (45 let) provozuje svoji činnost po celý rok v rámci živnostenského podnikání (60 %), jeho roční příjmy činí 550 000 Kč. Výdaje skutečné jsou ve výši 320 000 Kč. Živnostník podniká na činnost hlavní. Živnostník povinně platí DP, nemocenské pojištění neplatí. Podnikatel v rámci tohoto příkladu uplatňuje pouze slevu na poplatníka, která v roce 2023 činí 30 840 Kč. Podnikatel dále splňuje podmínky pro přihlášení k paušální dani, které budou uvedeny dále v textu.

V rámci příkladu jsou zohledněny minimální výše měsíčních záloh u ZP i SP.

Tabulka 4: Volba způsobu výpočtu daně

	Paušální výdaje (paušál 60 %)	Skutečné výdaje	Paušální daň¹¹
Příjmy	550 000	550 000	550 000 ¹²
Výdaje	330 000	320 000	-
Základ daně	220 000	230 000	-
Vyměřovací základ ¹³	110 000	115 000	-
Zdravotní pojištění	32 664	32 664	32 664
Sociální pojištění	35 328	35 328	40 632
Daň před uplatněním slev	33 000	34 500	1 200
Daň po slevách	2 160	3 660	1 200
Celkový roční odvod	70 152	71 652	74 496

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

¹¹ V rámci paušální daně, je DPFO stanovena na 100 Kč měsíčně, tedy 1200 Kč ročně. V rámci paušální daně se neodečítají slevy na dani. Výpočet paušální daně je popsán níže v rámci praktické části.

¹² Na základě výše příjmů se podnikatel řadí do 1. pásma v rámci paušální daně. (1. pásmo je pro podnikatele s příjmy do 1 000 000 Kč)

¹³ Stanoví se jako jedna polovina základu daně.

Ve výše uvedené tabulce je znázorněno porovnání 3 režimů, jakými může OSVČ stanovit daň a pojištění. Z tabulky je zřejmé, že nejvýhodnější je pro podnikatele (jehož příjmy činí 550 000 Kč) uplatňování výdajů paušálem. Celkový roční odvod v tomto případě činí 70 152 Kč. Důležitým faktorem při rozhodování o druhu režimu, je druh živnosti, ve které živnostník svou živnost provozuje, jelikož se od ní odvozují %, pomocí kterých se počítají paušální výdaje.

2. Pojištění:

Co se týče povinných odvodů, nesmí subjekt v žádném případě zapomínat na odvádění záloh na ZP a SP z minimálního vyměřovacího základu. Popisovaný podnikatel má živnostenské podnikání jako činnost hlavní. Jelikož je povinen platit zálohy na DP, je povinen platit i státní politiku zaměstnanosti. Dobrovolně platí zálohy na nemocenské pojištění.

Zálohy na zdravotní pojištění jsou vždy splatné do 8. dne následujícího měsíce. Tedy záloha za leden je splatná do 8. února. Zálohy na ZP a SP jsou povinně odváděny pouze v rámci podnikání na hlavní činnost. Základ pro ZP a SP na další rok se počítá na základě příjmů z předchozího roku, které subjekt uvádí v daňovém přiznání.

Začínající podnikatel, podnikající na hlavní činnost, má povinnost začít platit měsíční zálohy na ZP i SP již v průběhu kalendářního roku, ve kterém začal živnost provozovat.

Zálohy na ZP se v prvním roce platí jen v minimální výši. Začínající podnikatel je tedy povinen platit 2 722 Kč měsíčně v rámci ZP, u SP se jedná o částku 2 944 Kč měsíčně v rámci hlavní činnosti. U vedlejší by to bylo 1 178 Kč měsíčně, avšak není to povinné, záleží na níže zmíněné rozhodné částce.

Zálohy na DPFO OSVČ v prvním roce podnikání neplatí. Daň je zaplácena jednorázově až po podání daňového přiznání na základě příjmů z prvního roku podnikání.

Živnostník podnikající na činnost vedlejší, nemá povinnost platit zálohy v rámci ZP, ale zaplatit celou částku až po skončení roku. V rámci SP záleží na dosažení rozhodné částky (v roce 2023 se jedná o částku 96 777 Kč). S touto rozhodnou částkou je porovnáván rozdíl mezi příjmy a výdaji živnostníka, který je známý po podání Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ. Pokud je tento rozdíl vyšší či stejný jako rozhodná částka, živnostníkovi vzniká povinnost účasti na SP. To znamená, že je povinen od následujícího roku začít platit měsíční zálohy na SP.

V rámci daňového priznání se dělá konečné vyúčtování pojištění, což znamená, že subjekt buď zaplatil více nebo méně, než měl. Tím pádem má přeplatek nebo doplatek. V případě, že by měl přeplatek na ZP, zdravotní pojišťovna vrací subjektu peníze na jeho bankovní účet, nebo mu přeplatek zašle poštovní poukázkou. V případě SP přeplatek vrací ČSSZ. Další možností je, že se přeplatek využije pro platbu za zálohy v dalším roce. V opačném případě musí subjekt dopláct zdravotní pojišťovně/ČSSZ.

Všechny údaje OSVČ¹⁴ eviduje v Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za daný rok. Pokud by nastaly nějaké změny v údajích, OSVČ má povinnost nahlásit to zdravotní pojišťovně a ČSSZ, a to do 8 dnů ode dne, kdy se o dané změně dozvěděl. Tento přehled je možné odevzdat osobně na pobočce pojišťovny/ČSSZ anebo například pomocí datové schránky. Povinnost podávat tento přehled je stanovena jednou ročně, a to zdravotní pojišťovně a ČSSZ. V případě, že OSVČ platí měsíční zálohy na DP, má povinnost do tohoto přehledu zadat i variabilní symbol DP.

OSVČ, které jsou v paušálním režimu a zároveň nepodávají daňové priznání, Přehled o příjmech a výdajích OSVČ na daný rok podávat nemusí zdravotní pojišťovně ani ČSSZ. Pokud má OSVČ i jiné příjmy než příjmy z živnostenského podnikání (příjmy ze závislé činnosti, příjmy z nájmu, příjmy z kapitálového majetku nebo ostatní příjmy), musí podávat daňové priznání, tudíž má povinnost podávat i Přehled o příjmech a výdajích OSVČ na daný rok.

Zdravotních pojišťoven je v ČR celkem 7. Nejvíce klientů má VZP ČR (Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR), která jich má necelých 6 mil. ZPMV (Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra) a ČPZP (Česká průmyslová zdravotní pojišťovna) mají téměř shodně 1,3 mil. klientů. Důležité je, aby začínající živnostník sledoval portál¹⁵ pojišťovny, u které je nahlášen. Na portálu zdravotní pojišťovny si subjekt může například stáhnout formulář Přehled o příjmech a výdajích OSVČ na daný rok, následně ho vyplnit a podat. Portál je důležité sledovat také z důvodu informací ohledně ZP. Na portál příslušné zdravotní pojišťovny je možné se přihlásit pomocí Identity občana (což se týká fyzických osob) nebo certifikátem. (Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2018)

¹⁴ Jako OSVČ je v rámci této kapitoly (pojištění) myšlena osoba podnikající na hlavní nebo vedlejší činnost.

¹⁵ Na portály jednotlivých ZP, se subjekt může dostat pomocí následujících odkazů: <https://www.vzp.cz/>, <https://www.zpmvcr.cz/>, <https://www.cpzp.cz/>.

Stejně tak je tomu u ČSSZ, na jejímž portálu¹⁶ může začínající živnostník dohledat všechny důležité informace a změny, co se týkají SP. Na tento portál je možné přihlásit se pomocí Datové schránky (určena pro fyzické i právnické osoby) nebo Identity občana (určena pouze pro fyzické osoby), která zahrnuje jméno, příjmení, datum narození a místo narození.

3. Daňová povinnost:

Popisovaný subjekt musí jako každý živnostník platit DPFO. Aktuální sazba pro rok 2023 činí 15 %, pro nadstandardní příjmy se jedná o sazbu 23 %. Nadstandardní příjmy se rozumí základ daně, který přesahuje 48násobek průměrné mzdy. Základ daně v rámci DPFO je tvořen součtem dílčích základů daně (tedy součet příjmů definovaných v § 6 až § 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

Povinnost, na kterou živnostník nesmí v žádném případě zapomenout je registrace k příslušným daním na finančním úřadě. Tato skutečnost musí být splněna do 30 dnů, ode dne, kdy byl živnostníkovi vydán živnostenský list. Živnostník se musí zaregistrovat jako plátce DPFO, popřípadě DPH, daně z nemovitostí (pokud ke svému podnikání užívá nemovitost) a daně ze závislé činnosti a funkčních požitků (pokud by měl v plánu zaměstnat zaměstnance). (Štěpánová, 2007)

K DPFO se živnostník registruje pomocí Přihlášky k registraci fyzických osob, která je ke stažení na portálu Ministerstva financí ČR.

4. Příklad:

V následující tabulce jsou znázorněny odvody, které by subjekt měl při podnikání na hlavní činnost a zároveň by:

- měl příjmy v roce 2023 (což je první rok jeho podnikání, podnikal po celý rok) - 650 000 Kč,
- podnikal v rámci živnostenského podnikání (ke své činnosti je oprávněn v rámci živnostenského oprávnění – tudíž paušál používá 60 %),
- uplatňoval paušální výdaje,
- uplatňoval slevu na poplatníka (30 840 Kč pro rok 2023),
- má povinnost na DP, nemocenské pojištění neplatí.

¹⁶ Na portál ČSSZ se subjekt může dostat přes následující odkaz: <https://eportal.cssz.cz/>.

- živnostník platil za první rok podnikání minimální měsíční zálohy na ZP a SP. Jelikož uplatňuje výdaje paušálem, základ daně by byl ve výši 260 000 Kč. Vyměřovací základ by činil 130 000 Kč. Za první rok podnikání (2023) musel doplatit na SP 2 632 Kč, jelikož překročil minimální vyměřovací základ, který byl 120 972 Kč (35 328–37 960 = 2632 Kč).

U ZP jím dosažený vyměřovací základ nedosáhl minimálního, tudíž nemá žádný doplatek a další rok bude nadále platit minimální měsíční zálohy.

(sazba pro ZP činí 13,5 %, sazba pro SP činí 29,2 % - z toho pro DP je to sazba 28 %, státní politika nezaměstnanosti činí 1,2 %; nemocenské pojištění činí 2,1 % - tyto sazby jsou shodné pro podnikatele, kteří podnikají na hlavní i na vedlejší činnost)

Tabulka 5: Přehled odvodů podnikatele

položka	Kč	frekvence platby	správce
ZP	2 722	měsíčně	Zdravotní pojišťovna
SP	3 164	měsíčně	ČSSZ (místně příslušná)
daň (DPFO)	8 160	ročně	Finanční úřad (místně příslušný)

Zdroj: Vlastní zpracování (2023)

DPFO bude zaplacená jednorázově na základě příjmů z roku 2023, po skončení roku 2023. Termín pro zaplacení DPFO za rok 2022 je 2. května 2023, shoduje se s termínem pro podání daňového přiznání. Zálohy na ZP a SP v roce 2024 budou placeny měsíčně, na základě skutečných příjmů z roku 2023.

V tabulce je použito spojení místně příslušná instituce. Každý živnostník má povinnost těmto institucím odvádět určité platby, je tedy důležité, aby věděl, k jaké instituci se přihlásit. Fyzická osoba jakožto občan ČR je příslušný k finančnímu úřadu a ČSSZ podle místa trvalého bydliště, které má zapsané v občanském průkazu. Fyzická osoba, jakožto osoba zahraniční je příslušná finančnímu úřadu a ČSSZ podle adresy hlášeného místa jeho pobytu.

Sídlo a trvalé bydliště bývají ve většině případech na shodném místě. Existuje však možnost, že živnostník má nahlášené sídlo jinde, než je adresa jeho trvalého bydliště.

Kdyby nastala situace, že sídlo a adresa trvalého bydliště jsou v odlišném kraji, živnostník se řídí podle adresy, kterou má zapsanou v občanském průkazu.

Datová schránka

Datová schránka je elektronická forma poštovní schránky. Obsahuje pasáže přijaté zprávy, odeslané zprávy, historie a úložiště.

V rámci datové schránky lze vyhledat ostatní uživatele datové schránky, popřípadě napsat zprávu, a to pomocí jména, adresy, IČA nebo pomocí ID schránky¹⁷.

Datovou schránku si povinně zřizují nejen všichni živnostníci, ale i spolky a nadace. Tato povinnost vznikla 1. ledna 2023. Datové schránky jsou zřizovány automaticky, a to do 31. března 2023.

Mezi hlavní výhody datové schránky se řadí:

- usnadnění a urychlení komunikace mezi podnikateli a státní správou,
- subjekt nemusí fyzicky chodit na úřady, vše může vyřídit z domova (popřípadě z kanceláře),
- kapacita schránky je neomezená,
- datové schránky snižují spotřebu papíru.

Datová schránka nese i určité nevýhody, mezi hlavní patří:

- žádná zpětná vazba od státní správy/úřadů,
- subjekt má povinnost přečíst si dokument do 10 dnů, ode dne, kdy obdržel oznámení o jeho uložení (po 10 dnech se dokument považuje za doručený, nezáleží na tom, zda si subjekt dokument přečetl).

Problém s nepřečtením si zprávy v datové schránce se dá řešit tím, že si subjekt nastaví například notifikaci e-mailem, která je zdarma (popřípadě notifikaci SMS, která je zpoplatněna).

Do datové schránky se živnostník může přihlásit pomocí předem přidělených přihlašovacích údajů nebo pomocí bankovní identity.

¹⁷ ID schránky se rozumí 7 místní kód, který byl automaticky vygenerován.

Ve spojitosti s datovou schránkou, je důležité zmínit DIS + (daňovou informační schránku), kterou si může každý podnikatel aktivovat. Po aktivaci se mu v rámci tohoto nástroje zobrazí přehled o jeho daních a může zde dohledat také informace o jeho právech a povinnostech. Do systému DIS + je možné se přihlásit pomocí Identity občana nebo pomocí datové schránky přes následující odkaz¹⁸. (mojedaně, n.d.)

DPH

Živnostník se povinně stává plátcem DPH ve chvíli, kdy překročí limit, který se od 1. ledna 2023 navýšil na 2 miliony (dále jen mil.) Kč. (limit představuje obrat za 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců). Živnostník se může stát plátcem DPH i z jeho vlastní iniciativy.

Pokud by se stalo, že výše zmíněný obrat překročí, povinně by se stal měsíčním plátcem DPH a musel by se k placení této daně zaregistrovat. Nejjednodušší by bylo podat přihlášku k DPH v elektronické formě přes daňový portál Finanční správy¹⁹. V rámci tohoto formuláře musí OSVČ vyplnit několik náležitostí, mezi které patří: údaje o finančním úřadě (kraj a město, ve kterém se nachází) a údaje o OSVČ samotném (DIČ (daňové identifikační číslo)²⁰, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu – skutečné sídlo²¹, důvod jeho registrace, obrat za předešlých 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců, číslo bankovního účtu, předpokládaná částka ročního obratu při dobrovolné registraci). (portálPOHODA, 2015)

Důležité je, aby si registrovaný plátcé dával pozor na termíny a lhůty. Nejvíce důležitá je lhůta pro podání přihlášky. Tu musí OSVČ podat do 15. dne následujícího měsíce. Pokud by tedy překročil obrat v lednu, přihlášku musí vyplnit a podat do 15. února. Plátcem DPH se pak stává od 1. března.

¹⁸ <https://adisspr.mfcr.cz/pmd/home/prihlaseni-do-dis>

¹⁹ Pomocí následujícího odkazu se subjekt dostane na portál Ministerstva financí ČR <https://adisspr.mfcr.cz/pmd/home>, kde může podat zmíněnou přihlášku.

²⁰ DIČ má každý subjekt registrovaný na finančním úřadě, pokud tedy subjekt vyplňuje tuto přihlášku v průběhu jeho podnikání, nikoliv na začátku, DIČ už by měl mít přidělené.

²¹ Skutečné sídlo se rozumí místo, kde se živnostník zdržuje po většinu času svého výkonu podnikatelské činnosti.

OSVČ jakožto plátcí DPH, vznikají určité povinnosti, mezi které patří:

- povinné vedení daňové evidence,
- povinné vystavování daňových dokladů a jejich archivace na dobu 10 let z důvodu následného stanovení daně,
- povinné podávání přiznání k DPH.

Přihlášením k DPH se OSVČ automaticky stává měsíčním plátcem, pokud by měl zájem být plátcem čtvrtletním musí si o to zažádat nejdéle do konce ledna daného kalendářního roku v rámci daňového přiznání. Žádost může živnostník podat pouze v případě, že jeho obrat za předešlý rok nepřesáhl 10 000 000 Kč a není označen za nespolehlivého plátce. Výhodou čtvrtletního placení DPH je úleva od administrativy, což ušetří plátcí drahocenný čas a náklady.

Paušální daň

V současné době je možné přihlásit se k paušální dani, avšak pouze do 10. ledna daného kalendářního roku. Pokud by nastala skutečnost, že by se subjekt chtěl k paušální dani přihlásit musí podat písemné oznámení na finanční úřad pomocí formuláře s názvem Oznámení o vstupu do paušálního režimu od zdaňovacího období 202x²². Je možné tento formulář zaslat poštou, popřípadě přes datovou schránku.

Přihlášení je dobrovolné, podnikatel sám musí poznat, zda je to pro něj výhodné či nikoliv. Podmínkou pro tuto daň je, že OSVČ nesmí být v insolvenčním řízení, nesmí mít zisk za předešlý rok vyšší než 1 mil. Kč a nesmí být plátcem DPH. Velikou výhodou této daně je skutečnost, že OSVČ, která je k této dani přihlášená nemusí podávat daňové přiznání a nemusí ani podávat žádné přehledy pojišťovně ani ČSSZ. Živnostníkovi se uleví od administrativní zátěže. Tato daň může být výhodná pro OSVČ i finančně, v rámci určité úspory.

Paušální daň se vypočítá z minimálních záloh na ZP i SP a DPFO se stanoví pouze na 100 Kč měsíčně (tedy 1 200 Kč ročně). Je důležité zmínit, že ZP vychází z minimální zálohy (2 722), avšak u SP se vychází z minimální výše zálohy navýšené o 15 %. (2944 * 1,15 = 3386). Celkem to tedy měsíčně činí 6 208 Kč. Všechny tyto 3 položky se platí najednou v rámci paušální daně. (Finanční správa, n.d.)

²² Tento formulář lze vyplnit v portálu Moje daně nebo fyzicky na finančním úřadě.

Výše vypočtená paušální daň se týká pouze živnostníků, kteří mají roční příjmy do 1 mil. Kč, tudíž patří do prvního pásma. Živnostníci v druhém pásmu (příjmy do 1,5 mil. Kč) by měsíčně platili 16 000 Kč. Živnostníků ve třetím pásmě (příjmy do 2 mil. Kč) by se měsíčně týkala částka 26 000 Kč. (Finanční správa, n.d.)

Paušální daň je možné zaplatit jednorázově na začátku roku, popřípadě si živnostník může vybrat měsíční placení záloh. Paušální daň je placena na účet místně příslušného finančního úřadu.

V případě, že OSVČ pracuje zároveň na DPP nebo DPČ, má nárok na paušální daň pouze v případě, že příjmy u DPP nepřesahují 10 000 Kč (u DPČ 3 500 Kč). Na příjmy ze závislé činnosti se paušální daň nevztahuje.

Ukončení / přerušení živnosti

Pokud se živnostník rozhodne, že už nechce dále podnikat, má na výběr ze dvou možností: živnost může přerušit nebo úplně zrušit (ukončit). V obou případech živnostník nemá povinnost oznamovat svůj důvod úřadům, je to jeho vlastní rozhodnutí. Mezi nejčastější důvody, které vedou k této skutečnosti jsou finanční problémy, nebo se může jednat například o uplynutí doby, na kterou byla živnost zřízena. Je důležité si uvědomit, zda se živnostník bude chtít v budoucnu k podnikání vrátit či nikoliv. Pokud si myslí, že se k živnosti vrátí je výhodnější živnost přerušit než ukončit, jelikož by musel při znovuzaložení platit poplatek 1 000 Kč. (FINANCE.cz, 2021)

1. Přerušení živnosti:

Živnostník se k této možnosti naklání v případě možného vrácení k živnostenskému podnikání. Je důležité tuto skutečnost nahlásit příslušným orgánům. Nejjednodušší způsob je nahlášení živnostenskému úřadu²³, který to nahlásí zdravotní pojišťovně, ČSSZ a finančnímu úřadu. Živnostenskému úřadu se tato skutečnost ohlašuje pomocí formuláře *Změnový list JRF*. V případě, že se živnostník rozhodne nenahlásit přerušení živnostenskému úřadu, má povinnost oznámení doručit:

- do 8 dnů od přerušení ČSSZ a zdravotní pojišťovně,
- do 15 dnů od přerušení finančnímu úřadu.

²³ Živnostenský úřad se v tomhle případě považuje za centrální registrační místo.

Důležité je, že i během přerušené živnosti je podnikatel považován za plátce DPH (pokud jím byl i před přerušením) a musí podávat nulová daňová přiznání k DPH. (FINANCE.cz, 2021)

Přerušit živnost nelze na dobu neurčitou, musí být uveden přesný datum. Existuje možnost uvedení velmi vzdáleného datumu, například 31. 1. 2085, když si živnostník není jistý navrácením k živnosti. Pokud by nastala skutečnost, že se živnostník vrátí ke své živnosti dříve, než nastane den uvedený ve Změnovém listu JRF, má povinnost tuto skutečnost nahlásit živnostenskému úřadu v rámci JRF.

JRF je možné zasílat poštou či elektronicky. Fyzicky je k dispozici na každém živnostenském úřadě. A společně se Změnovým listem JRF, jsou ke stažení na portálu MPO.

2. Zánik živnosti:

V případě, že si je živnostník jistý nenavrácením k dané živnosti, zruší své živnostenské oprávnění. Rozhodnutí o ukončení živnosti opět nemá povinnost hlásit živnostenskému úřadu, avšak je to pro něj nejjednodušší. Opět se to provádí pomocí Změnového listu JRF, na základě kterého, živnostenský úřad informuje ostatní instituce. Živnostník, který ukončil svou živnost, je povinen v březnu následujícího roku ještě podat daňové přiznání, i když už danou živnost nevykonává. Tento proces se nazývá zrušení živnosti. Avšak zánik nastává ve chvíli, kdy rozhodnutí o zrušení živnostenského oprávnění vydané živnostenským úřadem nabude právní moci. (FINANCE.cz, 2021)

Existuje také možnost, že zrušení živnosti nebude z vůle podnikatele. Živnost může zrušit živnostenský úřad ze své vlastní iniciativy, pokud živnostník nesplňuje podmínky pro to, aby mohl v provozu živnosti dále pokračovat. Mezi tyto podmínky patří například to, že

- podnikatel nesplňuje podmínku bezúhonnosti,
- podnikatel nebyl schopen prokázat právní důvod užívání budovy či nějakého prostoru,
- podnikatel, který je zároveň zahraniční fyzická osoba, nesplňuje podmínku povolení k pobytu v ČR.

Živnostenský úřad také může zrušit živnost na základě žádosti ČSSZ, jelikož podnikatel dlouhodoběji neplní své závazky v rámci této instituce. Stejně tak je tomu u zdravotní pojišťovny.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zpracování metodiky, tedy postupu, jak má OSVČ postupovat při zakládání, provozu, ukončení a zániku živnostenského podnikání.

Tato bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V rámci teoretické části se autorka věnuje definici základních pojmů spojených s tématem živnostenského podnikání pro lepší orientaci v dané problematice.

Důležitým tématem, které autorka v teoretické části zmiňuje a rozebírá je proces vzniku živnostenského oprávnění. Podrobněji popisuje rozdíly zakládajícího jednání mezi živností řemeslnou, volnou a vázanou a s tím spojené dva druhy podmínek pro provoz živnosti.

Autorka se věnuje povinnostem, které živnostníkovi vznikají dnem udělení živnostenského oprávnění. Mezi tyto povinnosti se řadí ZP a SP, evidence a sní spojená daňová povinnost. V rámci kapitoly pojištění jsou vyobrazeny rozdíly mezi činností hlavní a činností vedlejší. Závěr teoretické části je věnován zániku živnostenského oprávnění a živnostenské kontrole.

Nástrojem pro zpracování teoretické části byl především zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

V praktické části je pak vypracován podrobný návod, který slouží jakožto obecný postup pro fyzické osoby, jež se chtějí stát živnostníky. V této části kvalifikační práce jsou detailně uvedeny povinnosti, které musí každá podnikající osoba dle živnostenského zákona splnit. Jedná se například o povinnosti vůči správci daně, ale taktéž vůči institucím zdravotního a sociálního pojištění, tedy zdravotním pojišťovnám a ČSSZ.

Výše uvedené autorka ilustruje pomocí několika příkladů. Jedná se například o postup výpočtu daně, ZP a SP a s tím spojené porovnání 3 způsobů, kterými může živnostník stanovit daň, ZP a SP. Tyto skutečnosti jsou pro snazší přehlednost uvedeny v tabulkách.

Seznam použitých zdrojů

- ČSSZ (n.d.a). *Povinná účast na pojištění*. Dostupné 21. 4. 2023 z <https://www.cssz.cz/duchodove-pojisteni-osvc-povinna-ucast>
- ČSSZ (n.d.b). *Stanovení výše pojistného*. Dostupné 21. 4. 2023 z <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-duchodove-pojisteni-stanoveni-vyse-pojistneho>
- Fakturoid (n.d.). *Hlavní a vedlejší činnost OSVČ. Jaké jsou rozdíly?* <https://www.fakturoid.cz/almanach/zacatky-podnikani/hlavni-vs-vedlejsi>
- FINANCE.cz (2021). *Konec podnikání: jak pozastavit nebo zrušit živnost?* <https://www.finance.cz/517918-pozastaveni-zruseni-zivnosti/>
- FINANCE.cz (2022a). *Kdy bude vaše výdělečná činnost vedlejší?* <https://www.finance.cz/528898-vedlejsi-vydelecna-cinnost/>
- FINANCE.cz (2022b). *Na co si dát jako OSVČ pozor u přivýdělků na DPP a DPČ.* <https://www.finance.cz/542537-osvc-a-privydelky-na-dpp-a-dpc/>
- FINANCE.cz (2022c). *Výdajové paušály 2022, 2021.* <https://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-z-prijmu/dan-z-prijmu-fo/vydajove-pausaly/>
- FINANCE.cz (2023). *Rekordní počty zrušených živností! Proč podnikatelé končí?* <https://www.finance.cz/novinky/ruseni-zivnosti-v-roce-2023/>
- Finanční správa (n.d.). *Obecné informace*. Dostupné 22. 4. 2023 z <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>
- Generální konzulát ČR v Sydney (2009). *Co je to Apostila a jak jí získat*. Dostupné 23. 4. 2023 z https://www.mzv.cz/sydney/cz/konzularni_informace/matricni_doklady/co_je_to_apostila_a_jak_ji_ziskat.html
- Hejkal, T., & Šváchová, M. (1995). *Sociální pojištění podnikatelů, OSVČ, a zaměstnanců malé organizace od r. 1995*. Pragoeduca
- Horzinková, E., & Urban, V. (2018). *Živnostenský zákon*. Wolters Kluwer
- iDoklad (2021). *Průvodce paušální daní pro OSVČ*. <https://www.idoklad.cz/blog/pruvodce-pausalni-dani-pro-osvc>
- iPodnikatel.cz (2020). *Seznam živností – živnosti vázané*. <https://www.ipodnikatel.cz/seznam-zivnosti-zivnosti-vazane/>
- MaturitniOtazky.cz (n.d.). *Podstata a význam účetnictví*. <https://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/ucetnictvi/podstata-a-vyznam-ucetnictvi>
- MEDIprofi (2023). *Platby záloh OSVČ – lékaře ve zdravotním pojištění v roce 2023*. <https://www.mediprofi.cz/33/platby-zaloh-osvc-lekare-ve-zdravotnim-pojisteni-v-roce-2022-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EvvmkXV2S0dZ0jXiWxnGABv2ZspOsA8wwA/>
- měsec.cz (2022). *Paušální daň 2023: Nově tři pásma a tři typy plateb. Co se mění a pro koho?* <https://www.mesec.cz/clanky/pausalni-dan-2023-co-se-meni-a-pro-koho/>

měsec.cz (n.d.). *Paušální výdaje – limit*. <https://www.mesec.cz/danovy-portal/dan-z-prijmu/pausalni-vydaje-limit/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu (2006). *Informační materiál pro zahraniční fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona na území České republiky*. Dostupné 22. 4. 2023 <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/30074/32890/347493/priloha006.pdf>

Ministerstvo průmyslu a obchodu (2017). *Žádost o koncesi pro fyzické osoby s bydlištěm na území České republiky (Česká fyzická osoba)*. Dostupné 18. 4. 2023 z https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/pruvodce-zivnostenskym-podnikanim/2017/1/FOCRKON_k_1_1_2017_W.pdf

Ministerstvo zdravotnictví ČR (2018). *Zdravotní pojišťovny*. Dostupné 22. 4. 2023 z <https://www.mzcr.cz/zdravotni-pojistovny-2/>

mojedaně (n.d.). *Podmínky Daňové informační schránky plus*. <https://adisspr.mfcr.cz/pmd/dokumentace/podminky-dis-plus>

MONETA (n.d.). *Co je přímá daň?* <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/prime-dane>

MPSV (n.d.). *Sociální pojištění v roce 2023*. Dostupné 28. 3. 2023 z <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

Odbor živností a spotřebitelské legislativy (2018). *Uznávání odborné kvalifikace pro oblast živnostenského podnikání*. Dostupné 20. 4. 2023 z <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/uznavani-odborne-kvalifikace-pro-oblast-zivnostenskeho-podnikani--144206/>

Outlá, A., Jánošíková, P., Krejsová, Z., Křivka, T., Spurná, K. & Spurný, R. (2012). *Veřejnoprávní aspekty podnikání*. Aleš Čeněk.

Plzeňský kraj.cz (2023). *Statistika podnikatelských subjektů a živností k 31. 12. 2022*. Dostupné 2. 4. 2023 z <https://www.plzensky-kraj.cz/statistika-podnikatelskych-subjektu-a-zivnosti-k--1>

Podnikatel.cz (2009). *Uplatnění výdajů procentem z příjmů aneb paušální výdaje*. <https://www.podnikatel.cz/clanky/uplatneni-vydaju-procentem-z-prijmu/>

portálPOHODA (2015). *Jak, kdy a kde se registrovat k DPH?* <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dph/jak-kdy-a-kde-se-registrovat-k-dph/>

ProfiKancelář (n.d.). *Živnosti koncesované – seznam a náplně*. <https://www.profi-kancelar.cz/druhy-zivnosti-koncesovane/>

Průcha, P. (1997). *Živnostenské oprávnění*. PF MU v Brně.

Shaw, J. (2021). *The Self-Employed Life*. Page Two Books, Inc.

SILVERBUSINESS (n.d.). *Základní povinnosti podnikatele, sociální a zdravotní pojištění*. <https://www.silverbusiness.cz/index.php/jak-na-zivnostensky-list/zakladni-povinnosti-podnikatele-socialni-a-zdravotni-pojisteni/>

Štěpánová, S. (2007). *Zakládáme a provozujeme živnost: podnikání podle živnostenského zákona*. Computer Press.

TRIVI (2021). *Výdajový paušál nebo daňová evidence?* <https://www.trivi.com/blog/vydajovy-pausal-nebo-danova-evidence/>

VZP ČR (n.d.a). *Jaký je minimální vyměřovací základ?* Dostupné 21. 4. 2023 z <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/jaky-je-minimalni-vymerovaci-zaklad>

VZP ČR (n.d.b). *OSVČ – průměrná mzda.* Dostupné 21. 4. 2023 z <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/osvc-prumerna-mzda>

VZP ČR (n.d.c). *Oznamovací povinnost.* Dostupné 13. 4. 2023 z <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/povinnosti-osvc/oznamovaci-povinnost>

VZP ČR (n.d.d). *Vyměřovací základ a výpočet pojistného.* Dostupné 13. 1. 2023 z <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho>

Zahradníček, J. (2006). *Živnostenské oprávnění.* (Diplomová práce)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zichová, J. (2008). *Živnostenské podnikání.* Key Publishing

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled počtu podnikatelů v Plzeňském kraji k 31. 12. 2022.....	13
Tabulka 2: Paušální výdaje	34
Tabulka 3: Přehled zrušených živností od října 2022 do února 2023.....	39
Tabulka 4: Volba způsobu výpočtu daně.....	48
Tabulka 5: Přehled odvodů podnikatele	52

Seznam zkratek

atd. = a tak dále

č. = číslo

ČSSZ = Česká správa sociálního zabezpečení

ČR = Česká republika

DIČ = Daňové identifikační číslo

DP = Důchodové pojištění

DPFO = Daň z příjmů fyzických osob

DPČ = Dohoda o provedení činnosti

DPH = Daň z přidané hodnoty

DPP = Dohoda o provedení práce

IČO = Identifikační číslo osoby

JRF = Jednotný registrační formulář

Kč = Koruna česká

mil. = milion

MPO = Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV = Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSVČ = Osoba samostatně výdělečně činná

n.d. = není datováno

Sb. = Sbírkový

SP = Sociální pojištění

ZP = Zdravotní pojištění

ŽO = Živnostenské oprávnění

Abstrakt

Kadaňová, K. (2023). *Metodika založení a provozu živnostenského podnikání* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: živnost, podnikatel, živnostenské oprávnění, zdravotní pojištění, sociální pojištění, fyzická osoba, daň

Cílem této práce je popsat a uvést základní informace o založení a provozu živnostenského podnikání. Součástí práce je popis vzniku a také zrušení živnostenského oprávnění. Tato bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část popisuje základní pojmy dané problematiky, druhy podmínek pro založení živnosti, druhy živností, důvody k ukončení živnosti a základní informace o živnostenské kontrole. Praktická část obsahuje popis obecného postupu, dle kterého by měla daná osoba postupovat, pokud se chce stát živnostníkem. Součástí praktické části jsou také důležité skutečnosti, na které živnostník nesmí zapomenout při provozu své činnosti. V práci je také zmíněna současná problematika velmi častého rušení živnostenského oprávnění. Práce obsahuje tabulky pro lepší nastínění tématu.

Abstract

Kadaňová, K. (2023). *Methodology of establishment and operation of a trade business* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Keywords: trade, entrepreneur, trade license, activity, trade office, insurance, natural person, legal person

The aim of this thesis is to describe and provide basic information on the establishment and operation of a sole proprietorship. The work includes a description of the establishment and also the cancellation of a trade license. This bachelor thesis is divided into a theoretical part and a practical part. The theoretical part describes the basic concepts of the subject, types of conditions for establishing a trade, types of trades, reasons for termination of a trade and basic information on trade control. The practical part contains a description of the general procedure a person should follow if he/she wants to become a sole trader. The practical part also includes important facts that a sole trader must not forget when running his/her business. The current issue of the very frequent revocation of trade licenses is also mentioned in the work. The work contains tables to better outline the topic.